

ESCOLA	OPINIONS
15	<p>...llavors, m'han deixat una fotocòpia, no? Però clar, era molt petita, molta cosa en aquella làmina. Jo la vaig demanar eh? I em sembla que, potser, no sé... els nens podrien aprofitar i fer algun mural, o donar-los-la per fer-lo després, la setmana següent o...</p> <p>O sigui, jo la vaig demanar perquè tenia interès, però clar, ara de treure d'allà alguna cosa. L'any passat sí que vam fer un mural de les activitats que havíem fet, bé, el teníem aquí a la classe, però clar, tornar a repetir el mateix no em semblava bé i del que em van deixar no ho sé, potser perquè no tinc temps de treure-ho d'allà, no? No sé, a mi em sembla que poder participar o donar-los alguna idea o donar-los algunes làmines o alguna cosa perquè es possessin a treballar o algun mural o...</p> <p>Això jo fins i tot ho vaig posar, potser tu també, a l'enquesta que ens van fer després per als professors, que si pensàvem seguir treballant aquest tema. Jo vaig dir doncs que sí, però és clar, que necessitaríem una ajuda de material o unes indicacions, unes pautes per a poder seguir treballant el tema aquest. Ens faltava un material de suport, això ho vam posar i tot.</p> <p>Sí, llavors als mestres potser ens falta una mica això, una guia, una guia per poder fer-ho...</p> <p>Tot és important si tenim suport, clar, tant important és fer educació viària com, o més, fer una classe de llengua, posem el cas.</p> <p>I han passat dues setmanes i encara no hem fet res.</p> <p>Sí, perquè tens bona voluntat, però res més, jo no he començat. Hem comentat una mica el gravat aquest, quan surt, però, de fer que a ells els agrada, un mural que quedi allà o unes fitxes, no ho hem fet, la veritat, oral sí que hem comentat i hem treballat a la classe, però...</p>

La informació d'aquests quadres es pot analitzar des de dos punts de vista diferents:

- Les activitats prèvies al Programa RACC d'Educació Viària.
- Les activitats posteriors al Programa RACC d'Educació Viària.

▪ Les activitats prèvies al Programa RACC d'Educació Viària

De les respostes obtingudes respecte a quines activitats havien fet a la classe prèviament al Programa RACC, se'n pot deduir que no hi ha preparació per part del professor de la sessió que duran a terme. Solament en un dels casos hi ha hagut una conversa amb els alumnes i se'ls va anunciar la sessió i a partir d'aquesta conversa es va fer esment de l'educació viària i dels motius pels quals calia parlar-ne a l'escola:

“...A veure, massa context, massa context, no el vam fer. En vam parlar aquella mateixa setmana, en vam parlar amb els nanos, doncs que faríem aquesta activitat, vam parlar una mica què volia dir això d'educació viària, perquè ho fèiem... una mica posar-los en situació o dir-los què anàvem a fer i perquè ho fèiem i després demanar-los una mica a ells si ho volien fer, què n'esperaven, què es pensaven ells que farien, què en traurien, i t'ho prometo... res del que van dir va coincidir. Després jo els vaig explicar una mica com aniria, no?” (escola 10).

La resta de professors donen arguments diversos per a explicar els motius de la manca de preparació de les activitats del Programa RACC. Alguns són una mica sorprenents. Per exemple, el que indica que no hi ha preparació perquè l'educació viària no és al llibre de text, o bé un altre que fa esment de la manca de temps i del fet que van molt endarrerits en el programa de les diferents disciplines.

Aquestes intervencions poden refernar la idea que l'educació viària que es fa a partir del Programa RACC és, en molts casos, l'única activitat que es du a terme sobre aquesta temàtica a l'escola. Els professors, tenint en compte que no han tingut una preparació concreta respecte de la transversalitat, deleguen a una institució externa, com és el RACC, l'obligatorietat que s'estableix en el currículum de treballar l'educació viària. En aquest sentit es pot parlar que és oportú que hi hagi una proposta com la que el RACC fa als centres, ja que és l'única possibilitat que tenen alguns alumnes d'aprendre educació viària i reflexionar sobre aquests ensenyaments.

▪ Les activitats posteriors al Programa RACC d'Educació Viària

A partir de les respostes recollides dels professors, es pot comprovar que el Programa RACC d'Educació Viària no deixa indiferent alguns d'aquests professors. Probablement el tractament que els monitors fan dels coneixements d'educació viària els suggereixen possibilitats. Els professors aprofiten la motivació dels alumnes i les activitats realitzades per a fer un treball posterior.

Les activitats posteriors són diverses. En alguns casos es tracta solament d'un comentari oral amb els alumnes, en què es valora l'activitat i es reflexiona sobre alguns aspectes que s'havien plantejat durant la sessió. Fins i tot hi ha un professor que indica que van fer un test de valoració.

Però, probablement, les aportacions més interessants són les que van una mica més enllà del simple comentari i que, tenint en compte la motivació que hi ha hagut en els alumnes, plantegen alguna cosa més a iniciativa del professor. En trobem dos exemples:

"Van fer una redacció, a català, vaig aprofitar el tema (...) i després (...) portem una setmana fent un conte d'educació viària (...) hem preparat un conte entre tots els de la classe i l'hem il·lustrat (...) el presentarem a la Generalitat (...) que ha convocat un concurs (...) Ha sortit molt divertit" (escola 1).

"... m'han deixat una fotocòpia (...) jo la vaig demanar perquè tenia interès, però clar, ara he de treure d'allà alguna cosa (...) L'any passat sí que vam fer un mural de les activitats que havíem fet (...) però clar, tornar a repetir el mateix no em semblava bé (...) Necessitariem una ajuda de material o unes indicacions, unes pautes per a poder seguir treballant aquest tema" (escola 15).

Són només dues opinions, les úniques que hi ha. És interessant observar com les activitats del RACC han generat un intent d'anar més enllà en aquests dos professors. Es compleix, doncs, una altra de les finalitats d'aquest Programa que és animar el professor a seguir fent educació viària.

Tanmateix, cal constatar que els professors es troben mancats d'iniciatives i, segons diuen, de materials, tal com hem vist en la darrera opinió. Això aclareix una mica el panorama de la transversalitat i l'educació viària, en el sentit de ser uns continguts presents en el currículum, però que no es troben en la majoria de casos integrats a la pràctica habitual dels professors. D'altra banda, la manca de referències que fins a la Reforma hi havia en els llibres de text fa que per als professors l'educació viària sigui un aspecte difícil de treballar.

9.3.1.14 Demandes del professorat al RACC

L'entrevista amb els professors també va possibilitar que aquests indiquessin quins desitjos i quines demandes els agradaria fer arribar al RACC per tal de poder fer front a l'ensenyament de l'educació viària.

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>Potser si poguessin fer, també estaria bé, per treballar-ho, algun quadern amb preguntes... bé, potser el que els ha semblat, una mica de treball...</p> <p>Sí, posterior, que això a vegades ho fem molt, després d'una excursió, doncs, si anem d'excursió ens donen un dossier posterior, això ho fem a quasi totes les excursions que anem, són molt didàctiques. Llavors donen un dossier i després el treballem a l'escola.</p>
2	<p>De totes maneres si té influències per què això es repeteixi, sinó cada any, cada dos anys.</p>
3	<p>Saps què vaig trobar, potser, que amb la del RACC hauria anat bé alguna fitxa senzilleta per a aquells conceptes o aquells punts que s'havia fet més èmfasi, en el joc i en el vídeo, doncs que quedés reflectit al paper. A nosaltres ens hauria resultat, potser, més fàcil, de retrobar tot el que s'havia fet al joc i al vídeo, potser els nanos haurien pogut reflexionar a posteriori, el que havien fet amb l'activitat, no? perquè és allò de l'escola activa d'abans, no?, que els nens fan coses, fan coses, fan coses, i no saben ben bé perquè les han fet i on els han portat. Potser, potser ells no ho haurien hagut de fer i ho hauríem hagut de fer nosaltres, també podria ser, no? Vull dir, que en aquests moments que...</p> <p>...que hi hagués el paper els hauria ajudat a reflexionar, vull dir, sobre el que havien fet. Perquè igual els ha quedat una idea de l'estona de joc.</p>
4	<p>Jo potser una proposta que donaria al RACC seria la de treballar la d'intentar trobar un suport amb el Departament d'Ensenyament, és a dir, relacionar l'activitat amb el Departament d'alguna forma, no sé si mitjançant una subvenció, mitjançant... no sé com, però ha d'existir algun tipus de relació que faci que una activitat pedagògica que es fa a l'escola tingui un suport institucional que és... home, ja el té, perquè el RACC ja sabem... bé, jo ja sé qui és el RACC, no? Però el RACC no és una entitat pedagògica, anem a dir... entre cometes, no?, té altres feines o altres tasques i el Departament evidentment, en teoria, sí que ho és. Potser això, mmm... no sé, és que no sé com... Hauria d'haver-hi algun tipus de conveni, algun tipus de relació, entre cometes, professional que lligués...</p>

ESCOLA	OPINIONS
6	Jo penso que no hi ha gaire material, entre altres coses, per això, recordem-ho, al RACC i llocs d'aquests, penso que no hi ha gaire material...
7	Els vídeos, els vídeos, des d'un vídeo... especialitzat, clar!
13	<p>Ara, si aquests del RACC, o qui sigui, ens passessin algun material que poguéssim, aprofitant les activitats que fan a partir de les activitats, fer alguna cosa més, perquè, és clar, nosaltres anem... estem "a tope" de feina, no podem pas preparar-nos més coses. Estaria bé que, no sé, un cop feta l'activitat o abans de fer l'activitat, doncs algun tipus de fitxes o alguna cosa que pogués reforçar.</p> <p>...algun material, alguna cosa que es pogués aprofitar, prèvia la visita i post la visita.</p> <p>Noi, no sé, doncs això, si hi ha alguna cosa d'educació viària, doncs això, que no hàgim de preparar nosaltres tot el material, que ens vingui ja una mica preparat perquè, és que no tenim pas temps o que hi hagi molt material i que nosaltres puguem treure d'aquí, d'allà.</p> <p>Donar-nos molt material i que nosaltres poguéssim triar. No haver-ho d'elaborar nosaltres.</p> <p>Doncs això és el que demano jo, vaja, particularment jo. Aniria bé, perquè és clar, si t'ho has de muntar tot tu, on has d'anar a buscar? on vas a mirar?</p>
15	<p>El Programa del RACC també es podria plantejar al llarg d'una setmana...</p> <p>O un treball, un treball posterior... un treball, el que sí perquè el Programa és maco, es fa curt, ja ho he dit, no?... millor una setmana...</p> <p>Que tingui una continuïtat.</p>

Els professors que fan demandes explícites sol·liciten bàsicament materials per a realitzar activitats abans o després de la vinguda dels monitors del RACC. La manca d'aquest material és el que, probablement, fa que els alumnes no duguin a terme activitats preparatòries o posteriors al Programa, tal com ja s'ha analitzat anteriorment.

"...també estaria bé, per treballar-ho, algun quadern amb preguntes (...) si anem d'excursió ens donen un dossier posterior (...) són molt didàctics"
(escola 1).

"... alguna fitxa senzilleta per a aquells conceptes o aquells punts que s'havia fet més èmfasi, en el joc i en el vídeo, doncs que quedés reflectit al paper (...) els nanos haurien pogut reflexionar a posteriori" (escola 3).

"... ens passessin algun material que poguéssim, aprofitant les activitats que fan a partir de les activitats, fer alguna cosa més" (escola 13).

La demanda s'argumenta sobretot des de la necessitat que tenen els mestres de poder disposar de material, que ells no poden elaborar a causa de les moltes coses que ja han de fer:

"... estem 'a tope' de feina, no podem pas preparar-nos més coses (...) que no hàgim de preparar nosaltres tot el material (...) és que no tenim pas temps o que hi hagi molt material i que nosaltres puguem treure d'aquí, d'allà" (escola 13).

Queda pendent, però, el motiu pel qual els professors valoren la necessitat d'aquests materials i aquí sorgeix el concepte de *reflexió*. Els professors no estan del tot segurs que les activitats del Programa siguin suficients per a aprendre educació viària, ja que es fonamenta en activitats lúdiques que s'han de transformar en coneixements i, segons els comentaris que fan, això no queda garantit si no es fa mitjançant un treball individual i per escrit. Segurament apareixen aquí aspectes que són tradicionals a l'escola on, malgrat les noves tecnologies actuals, encara el treball escrit predomina per sobre de qualsevol altra proposta:

"... que hi hagués el paper els hauria ajudat a reflexionar, vull dir, sobre el que havien fet. Perquè igual els ha quedat una idea de l'estona de joc (...) És allò de l'escola activa d'abans, no?, que els nens fan coses, fan coses, fan coses, i no saben ben bé perquè les han fet i on els han portat" (escola 3).

Aquesta opinió es contradiu una mica amb la valoració positiva que anteriorment s'ha constatat del Programa RACC. Els professors el valoren positivament, però es contraposa la idea de si mitjançant el joc, els alumnes aprenen. Segons aquestes opinions, la reflexió no sorgeix tant a partir del que fan durant el Programa RACC, sinó a partir d'un treball escrit individualitzat.

Unes altres opinions fan referència a la continuïtat del Programa RACC. Una de les demandes sol·licita que aquestes activitats es facin cada curs o, si això no és possible, cada dos anys. També hi ha qui demana que aquest Programa tingui una durada d'una setmana per a cada un dels grups, evidentment.

9.3.1.15 Participació dels professors en el Programa RACC

Una activitat externa que es du a terme a l'escola, com és el Programa RACC, és un fet poc habitual i planteja quin és el paper que s'atorga al professor de l'aula en tot aquest procés.

Ja s'ha indicat que la majoria de programes externs no treuen el protagonisme del professor sinó que li proporcionen elements perquè sigui ell qui faci les activitats previstes en la proposta. En el cas del RACC hi ha uns monitors que fan aquesta funció, però en cap cas no es consideren substituïts del professor sinó que el que pretenen és que aquest participi d'alguna manera en les activitats proposades. És per això que demanen la seva presència.

En el quadre que s'adjunta hi ha les opinions recollides respecte a com veuen els professors la seva participació en el Programa RACC.

ESCOLA	OPINIONS
2	...nosaltres estàvem encarregats del semàfor, i jo em vaig fer un lio que tenia el vermell, l'àmbar i el verd tots engegats de cop, i aquella monitora anava dient: que teniu els tres, vull dir, clar, és un moment que estàs d'esquenes al semàfor, vols mirar les criatures, vols mirar-ho tot i no dones l'abast.
8	Bé, perquè clar, al ser ells dos i jo també poder-hi ser, doncs podíem anar pels grups...
12	I la meva funció va ser més vigilar que tothom es comportés bé i tot allò, vull dir que moltes de les coses que em pots preguntar no les sé ni jo mateix, eh? En aquesta part jo em dedicava a fer de fotògraf, però sí, vaig veure que reien molt, i van parlar, van allí, després feien la reflexió, estava tothom amb el que es feia...
15	Jo el meu grup, la veritat, vaig estar aquí vigilant una mica, per no dir que marxava i no sé, però no perquè, la veritat, no vaig fer res.

De les quatre opinions recollides, en dues es fa esment del paper vigilant del professor per tal d'assegurar el comportament dels alumnes. Els professors de les escoles 7 i 8 esmenten la seva participació com a important i necessària a fi d'ajudar en el treball en grup, per a un millor aprofitament de les propostes que feien les activitats, tenint en compte que els grups són de quatre o cinc i que els monitors són dos.

L'opinió que crec que cal comentar més extensament és la que fa referència a l'encàrrec que intencionadament els monitors fan als professors perquè siguin ells els que controlin el semàfor mentre els alumnes fan la simulació:

"...nosaltres estàvem encarregats del semàfor, i jo em vaig fer un lio que tenia el vermell, l'àmbar i el verd tots engegats de cop, i aquella monitora anava dient: que teniu els tres, vull dir, clar, és un moment que estàs d'esquenes al semàfor, vols mirar les criatures, vols mirar-ho tot i no dones l'abast" (escola 3).

Aquest encàrrec, que té tota la intenció que el professor se senti immers en el que fan els seus alumnes, planteja una dificultat en el sentit que de vegades els professors no són prou hàbils ni tenen un coneixement suficient del Programa per a poder fer aquesta funció amb eficàcia.

Mantenir aquesta proposta, que com a idea es prou interessant, significaria que els professors veiessin prèviament el desenvolupament del Programa per poder demanar que s'encarreguessin d'alguna cosa, com el control del semàfor. Si no és així, poden produir-se situacions com la que ens expressava el professor anterior.

9.3.2 ELS QÜESTIONARIS DELS ALUMNES

Per a valorar amb més elements el Programa del RACC d'Educació Viària es va creure convenient demanar l'opinió dels alumnes que eren els que, en definitiva, participaven directament en les activitats a partir de les quals aprenen uns coneixements viaris.

La selecció dels alumnes, com ja s'ha indicat, va anar a càrrec dels professors i el qüestionari va passar-se alhora a tot el grup, per la qual cosa podia donar-se el cas que alguns d'ells fessin comentaris en veu alta sobre qüestions plantejades.

Les qüestions que es van plantejar als alumnes es van fer a partir d'un qüestionari escrit per tal que els fos més senzill elaborar una resposta personal.

Es va partir d'un qüestionari breu, en el qual les tres primeres preguntes feien referència al Programa d'Educació Viària del RACC, mentre que la darrera plantejava en quina àrea curricular treballaven a classe l'educació viària.

Les preguntes eren molt simples per tal que els alumnes les comprenguessin bé. A partir de les respostes, es podia inferir la valoració que donaven a les activitats d'educació viària i al Programa, en general.

S'admetien diverses respostes per a cada pregunta. En les dues primeres se'ls va indicar que diguessin fins a tres aspectes del Programa d'Educació Viària que els havien agradat i tres que no.

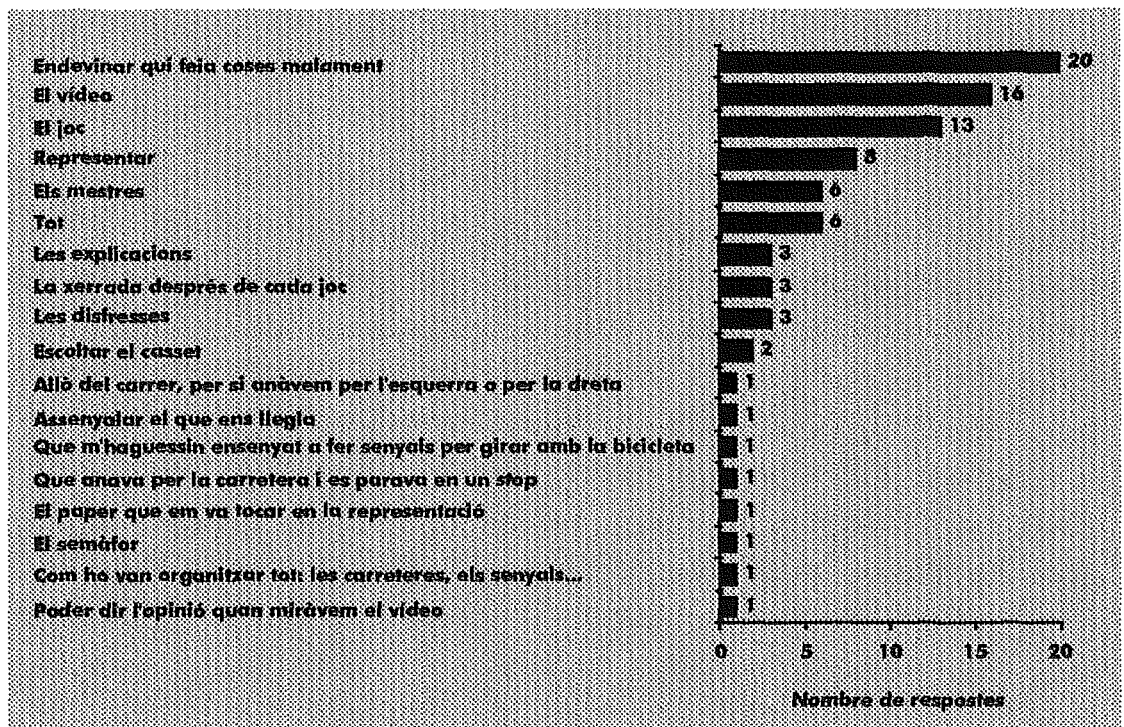
Per a poder valorar les diferents respostes, s'han agrupat les opinions corresponents a cada pregunta, partint de l'enunciat plantejat en cada una.

9.3.2.1 Pregunta 1: Què et va agradar més del Programa del RACC?

La primera qüestió plantejada als alumnes tenia com a finalitat esbrinar què els va agradar més de les activitats d'educació viària desenvolupades en el Programa del RACC. A partir de les respostes es podria deduir quins són els aspectes que els alumnes van valorar favorablement.

Les respostes obtingudes són les que figuren en el quadre següent:

QUÈ ET VA AGRADAR MÉS DEL PROGRAMA D'EDUCACIÓ VIÀRIA?

Les respostes que els alumnes han formulat a aquesta qüestió es poden classificar en els grups següents:

- Les respostes basades en les activitats del Programa.
- Les respostes basades en els aspectes normatius.

▪ Les respostes basades en les activitats del Programa

El primer grup de respostes són aquelles que es basen pròpiament en les activitats que els alumnes han fet o observat. S'inclouen aquí les que fan referència al vídeo o al comentari del vídeo. Com es pot observar, *"endevinar coses que feien malament"*, *"les errades del vídeo."* o *"poder dir l'opinió quan miràvem el vídeo"*, en definitiva, detectar els errors del vídeo, és l'aspecte que acull un nombre més gran de respostes. Això fa pensar que els alumnes coneixen les accions correctes i que, per tant, s'adonen amb facilitat d'allò que està mal fet i consideren divertit endevinar els comportaments que no s'ajusten al que està establert. Algun d'ells fins i tot indica que era divertit trobar els errors.

Un altre aspecte valorat pels alumnes és el joc i la representació. Cal recordar que als alumnes de cicle mitjà se'ls proposen diferents jocs, mentre que els més grans fan un simulacre d'una escena del carrer. En aquest sentit, si bé molts d'ells esmenten globalment aquestes activitats, d'altres indiquen que *"les disfresses"*, *"escoltar el casset"*, *"el paper que em va tocar a la representació"* o *"com ho van organitzar tot: les carreteres, els senyals..."* són respostes d'aprovació cap a una mateixa activitat.

També és important ressaltar les opinions que fan esment a les reflexions i els comentaris posteriors a cada activitat en el sentit d'aspectes que els van agradar: *"la xerrada després de cada joc"* o *"les explicacions"* són propostes que el Programa del RACC formula i que tenen bona acceptació entre els alumnes.

Finalment, és interessant destacar les tres opinions que simplifiquen amb un *tot* la seva valoració. No descriuen cap element en particular sinó que aproven la globalitat.

Cal esmentar també altres elements que influeixen en el desenvolupament del Programa i que, per tant, són valorats positivament pels alumnes. És el cas, per exemple, de *"els mestres"*. Els monitors responsables de les activitats contribueixen, segons els alumnes, que la valoració de l'educació viària sigui favorable.

▪ **Les respostes basades en els aspectes normatius**

Hi ha molt poques respostes que valorin els aspectes normatius del Programa d'Educació Viària. Solament: *“allò del carrer, per si anàvem per l'esquerra o per la dreta”*, *“que m'haguessin ensenyat a fer senyals per girar amb la bicicleta”* i *“que anava per la carretera i es parava en un stop”* són les úniques valoracions que tenen un caire normatiu i que, segons els alumnes, constitueixen elements que els agraden.

Aquestes respostes són, probablement, més elaborades en el sentit que aprofundeixen més en el que són comportaments viaris o coneixements apresos i no tant en els aspectes més aviat lúdics que podien derivar-se de les respostes del grup anterior.

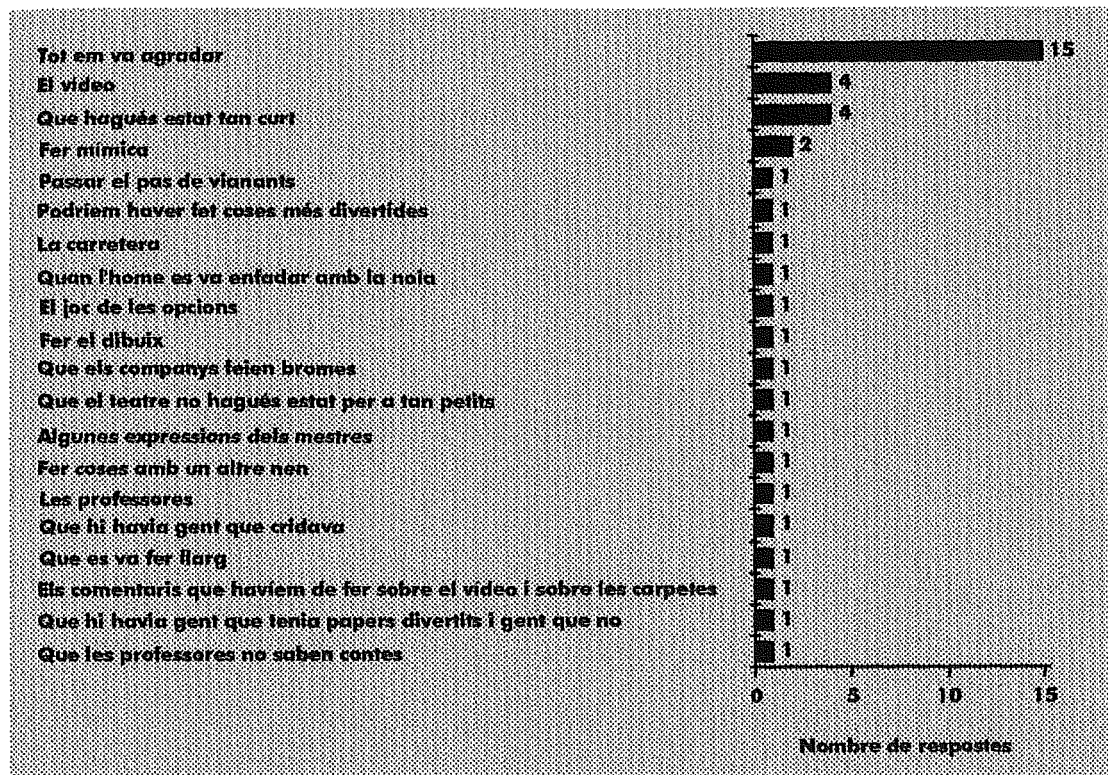
En qualsevol cas, i a manera de síntesi, es pot concloure que als alumnes els agraden les activitats del Programa en si mateixes i especialment els moments en què poden interactuar (jocs, representacions, comentaris, etc.).

9.3.2.2 Pregunta 2: Què és el que no et va agradar?

La segona qüestió plantejada als alumnes feia referència als aspectes que no els van agradar del Programa d'Educació Viària del RACC. Com en el cas anterior se'ls demanava que n'indiquessin tres.

Les respostes obtingudes es recullen en aquest quadre:

QUÈ ÉS EL QUE NO ET VA AGRADAR?

Sorprèn favorablement que la major part de les respostes indiquin que els va agradar *tot*. Aquesta formulació, a més de ser majoritària, està molt per sobre de les altres opinions atomitzades que mostren aspectes que no els van agradar. En aquest mateix sentit, es pot considerar que els alumnes que constaten com a cosa negativa “*que hagués estat tan curt*” es poden incloure en el grup anterior que va gaudir del Programa i, per tant, no hi ha cap aspecte que els sembli insatisfactori.

La resta de crítiques fan referència a aspectes diferents. D’una banda, hi ha crítiques a aspectes essencials del Programa: “*el vídeo*”, “*fer mimica*”, “*passar el pas de vianants*”, “*el joc de les opcions*”, etc. Hi ha, doncs, alguns alumnes que es van sentir incòmodes en algun moment de les activitats. Una valoració crítica interessant és la que diu “*que el teatre no hagués estat per a tan petits*”.

Tot i això, l'excés d'atomització de les crítiques fa pensar que la valoració global és positiva i que solament indiquen algun aspecte que recorden que no van considerar tan favorable.

Un altre grup de crítiques, també molt minoritàries, fa referència a les actituds del grup: "*que els companys feien bromes*", "*fer coses amb un altre nen*", "*que hi havia gent que cridava*". A aquests alumnes el Programa els va provocar unes situacions que no van viure gaire positivament, i així ho expressen.

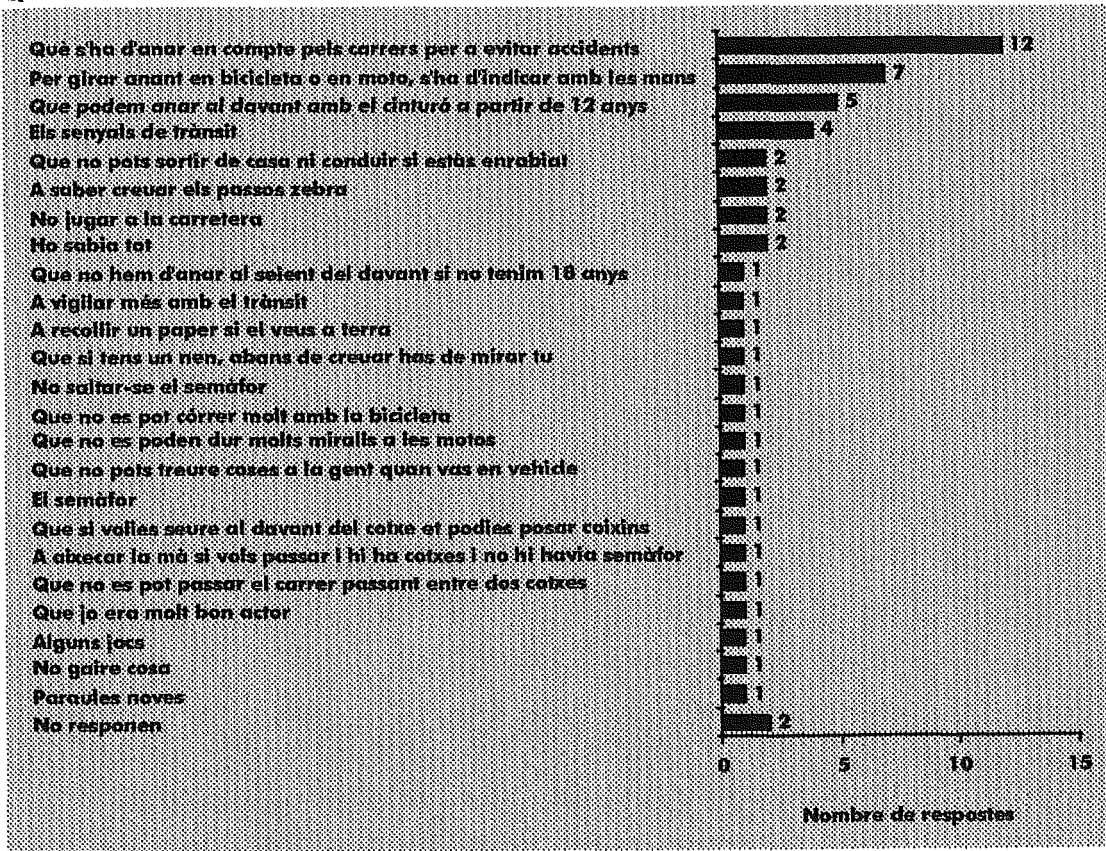
Finalment, hi ha opinions crítiques que fan referència als monitors del Programa. També es tracta de crítiques individuals: "*algunes expressions dels mestres*", "*les professores*", "*que les professores no saben contes*". Probablement la manca de coneixença entre alumnes i monitors pot provocar alguna situació de crítica per part dels alumnes. Són, però, casos aïllats.

9.3.2.3 Pregunta 3: Què vas aprendre?

La tercera qüestió que es va plantejar als alumnes pretenia que aquests reflexionessin sobre quins coneixements van adquirir a partir de la realització de les activitats previstes en el Programa d'Educació Viària.

Les diferents respostes queden reflectides en el quadre següent:

QUÈ VAS APRENDRE?

L'anàlisi de les respostes dels alumnes permet identificar un primer grup de respostes que consideren que no han après res o gairebé res amb el Programa d'Educació Viària. Així: "ho sabia tot", "no gaire cosa" o bé dos alumnes que no responen podrien ser els integrants d'aquest grup.

La resta de respostes es podrien englobar en dos grups diferents, segons la visió que tenen dels aprenentatges adquirits:

- L'adquisició de coneixements normatius.
- Altres coneixements adquirits.

▪ L'adquisició de coneixements normatius

La major part de les respostes dels alumnes indiquen que els aprenentatges que creuen haver adquirit fan referència a aspectes normatius. Concretament, la major part d'ells consideren que han après: *“que s'ha d'anar en compte pels carrers per a evitar accidents”*, *“a vigilar més amb el trànsit”*. Sembla que atribueixen, doncs, a l'error personal o a la distracció pròpia la causa dels accidents. L'accident, doncs, depèn únicament i exclusiva d'un mateix.

També hi ha un seguit de respostes que proporcionen més informació sobre la normativa apresada. Sorprèn, per exemple, que un grup força nombrós esmenti l'aprenentatge per girar quan vas en bicicleta, aspecte que té relació amb la inquietud que manifestaven els professors en el sentit que molts dels alumnes acudeixen a l'escola en bicicleta. Probablement s'ha ensenyat als nens i a les nenes des de petits a anar en bicicleta, però no se'ls ha ensenyat a circular; per tant, les indicacions que van rebre en aquest sentit els van semblar interessants i profitoses ja que per a ells eren desconegudes.

Altres respostes en què es manifesta haver adquirit aprenentatges interessants són, per exemple: *“els senyals de trànsit”*, *“a saber creuar els passos zebra”*, *“que podem anar al davant amb el cinturó a partir de 12 anys”*. Cal destacar l'últim d'aquests exemples, ja que seure al costat del conductor té un especial atractiu per als nens i les nenes d'aquestes edats i és un dels exemples més repetits pels professors quan volien destacar la permissivitat que sovint tenen els alumnes quan van amb les seves famílies.

També dins l'apartat de la normativa apresada pels alumnes cal destacar els que esmenten conceptes erronis: *“que no hem d'anar al seient del davant si no tenim 18 anys”*, *“que si volies seure al davant del cotxe et podies posar coixins”* o *“que no pots treure coses a la gent quan vas en vehicle”*. La primera resposta formula un error quant a l'edat en la qual es pot seure al davant. Les altres dues tracten d'aspectes que han vist en el vídeo; per tant, es pot relativitzar en aquests dos casos els aprenentatges fets a partir de les imatges. En qualsevol cas, cal pensar que els aspectes normatius són els que els alumnes consideren que han assolit a partir de les activitats d'educació viària del Programa RACC.

▪ Altres coneixements adquirits

Tot i que les respostes que fan referència a aspectes no normatius són molt minoritàries, és convenient fer algunes consideracions. Per exemple, és important constatar que solament hi ha dues intervencions referents a aspectes actitudinals: *“que no pots sortir de casa ni conduir si estàs enrabiad”, “a recollir un paper si el veus a terra”*. Així doncs, la major part dels alumnes no són conscients que les activitats d'educació viària fomenten el civisme i la ciutadania. L'educació viària són només unes tècniques o pràctiques de viabilitat, però no una reflexió que promogui actituds ciutadanes.

Unes altres respostes, també minoritàries, destaquen aspectes lúdics dins aquests blocs d'aprenentatges realitzats pels alumnes: *“que jo era molt bon actor”* o *“alguns jocs”*. També un altre alumne destaca aprenentatges conceptuals com és el cas de *“paraules noves”*.

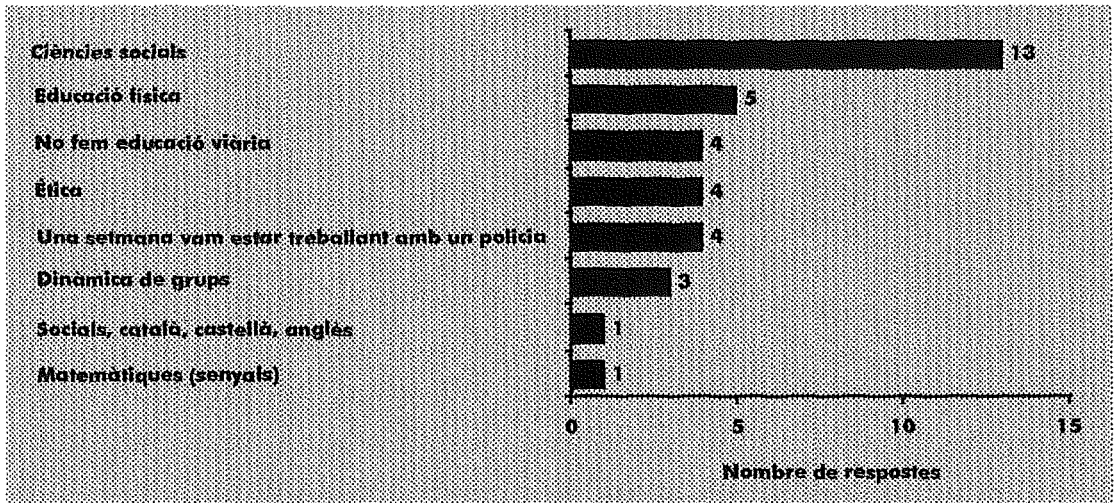
Com a síntesi, només cal ressaltar la identificació de l'educació viària com uns coneixements bàsicament normatius i la manca de consciència que els alumnes semblen tenir envers coneixements més actitudinals o cívics.

9.3.2.4 Pregunta 4: A l'escola, en quina classe fas educació viària?

La darrera pregunta del qüestionari feia referència a l'àrea de coneixement amb la qual els alumnes identificaven l'educació viària. Es tractava de comprovar, d'una banda, si els alumnes eren conscients que treballaven uns coneixements propis d'educació viària i, d'altra banda, si tenien assumida la idea de la transversalitat.

Les respostes obtingudes són les que s'inclouen en aquest quadre:

A L'ESCOLA, EN QUINA CLASSE FAS EDUCACIÓ VIÀRIA?

Del conjunt de respostes obtingudes, cal precisar ja des de l'inici que la major part de nens i nenes consultats no sabia respondre aquesta qüestió, probablement perquè parlar d'àrea de coneixement, assignatura, matèria, etc. és un terme molt complex per a alumnes de primària. Ells identifiquen perfectament aquelles matèries que tenen una important implantació a la societat. Tots els nens saben què són les matemàtiques o l'anglès, però hi ha d'altres àrees que queden en un terreny més diluït, com per exemple el coneixement del medi, social o natural.

A aquestes consideracions, cal afegir-hi la dificultat de determinar on es treballa l'educació viària, ja que molts dels alumnes no en fan en els seus centres. Un petit grup (4 respostes) ho indica de forma explícita.

La major part de respostes a aquesta qüestió eren induïdes pel professor que els indicava quan ho havien treballat: "no recordeu que en el llibre hi ha unes pàgines de senyals de trànsit?", "no recordeu que a Ciències Socials un dia vam treballar l'educació viària?". Semblava que el professor es posava una mica neguitós quan els alumnes indicaven que no es treballava l'educació viària.

La resta de respostes sobre aquesta qüestió es pot analitzar des dels punts de vista següents:

- La vinculació de l'educació viària a l'àrea de Coneixement del Medi.
 - La identificació de l'educació viària amb la persona amb la qual s'ha treballat o el moment en què s'ha treballat.
 - Altres consideracions sobre l'educació viària.
-
- La vinculació de l'educació viària a l'àrea de Coneixement del Medi

Com es pot observar, els alumnes vinculen majoritàriament (13 respostes) l'educació viària amb l'àrea de Coneixement del Medi. Aquestes respostes fan pensar que l'educació viària és un afegit dins el currículum de Ciències Socials, tal com es va plantejar en els *Programas renovados de EGB* dels anys vuitanta. En efecte, la primera aparició de l'educació viària en el currículum de l'escolaritat obligatòria va ser en forma de pàgines que complementaven els llibres de Ciències Socials; d'aquesta manera es van incorporar aquells coneixements que l'Administració educativa havia decidit que havien d'impartir-se a totes les escoles.

Aquesta visió de l'educació viària en el pla d'estudis anterior persisteix encara en la major part de professors i, per tant, no hi ha una visió de transversalitat, tal com promou el currículum avui vigent.

- La identificació de l'educació viària amb la persona amb la qual s'ha treballat o el moment en què s'ha treballat

Un altre grup que cal considerar és aquell que identifica l'educació viària amb la persona amb la qual s'ha treballat o el moment en què s'ha treballat.

És el cas dels alumnes per als quals l'educació viària és una part de l'Ètica, que fan aquells que no opten per la Religió (3 respostes), o bé els que la identifiquen amb la dinàmica de grups perquè és l'estona en què tracten l'educació viària.

També s'inclourien en aquest grup els que indiquen que l'educació viària la treballen a educació física (5 respostes). Ja s'ha esmentat anteriorment que és el professor d'aquesta àrea el que va contactar amb el RACC i, per tant, qui ha assumit el patrimoni de l'educació viària i de la transversalitat, fent esment que el currículum indica que cal treballar-la des de totes les àrees.

En darrer terme s'ha de mencionar el grup que opina que solament fa educació viària quan treballa amb la Guàrdia Urbana (4 respostes). Aquesta opinió, evidentment, confirma que l'educació viària és un fet aïllat i aliè al centre i als professors, els quals davant la necessitat de respondre a les exigències del currículum fan ús d'un servei extern, sense implicar-s'hi. Per tant, l'educació viària té un temps i uns interlocutors que són els policies municipals.

▪ Altres consideracions sobre l'educació viària

Hi ha, finalment, dues respostes que són interessants de ressaltar. Una d'aquestes respostes identifica l'educació viària amb les matemàtiques, especificant que és en aquesta àrea on va treballar els senyals de trànsit. Aquesta resposta ens indica una certa visió de l'alumne en el sentit que quan treballa matemàtiques també aprèn altres conceptes a més dels propis de l'àrea. La geometria és per a ell un aspecte que palpa en el seu entorn.

L'altra resposta és la de l'alumne que creu treballar l'educació viària des de les Ciències Socials, el català, el castellà i l'anglès. Podem interpretar aquesta resposta de dues maneres diferents. D'una banda, pot ser que identifiqui l'educació viària amb un determinat professor que imparteix totes aquestes matèries. Cal pensar que, molt sovint, quan els professors dels darrers cursos de primària s'especialitzen, les àrees curriculars s'agrupen en dos blocs, el de Ciències Socials i Llengües per un costat i el de Ciències Naturals i Matemàtiques per l'altre.

Però també es podria interpretar la resposta anterior des d'una perspectiva de transversalitat, és a dir, la que considera l'educació viària com uns coneixements que es treballen des de totes les àrees. Si bé aquesta seria una resposta òptima, donades les característiques i la situació actual de l'educació viària, les opinions que han expressat els professors i el nombre d'àrees que aquest alumne esmenta no fan pensar que sigui aquesta la interpretació més coherent.

9.3.2.5 Síntesi de les respostes dels alumnes de cada un dels centres educatius

S'inclouen a continuació les respostes dels alumnes de cada un dels centres. El número que hi ha a continuació de la resposta indica el nombre de nens i nenes que van fer aquella afirmació.

ESCOLA 1	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Representar - 3 ▪ Vídeos errades - 2
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tot em va agradar - 2 ▪ Alguna part del vídeo
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comportar-se pel carrer - 2 ▪ Ja ho sabia tot
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ciències Socials - 2 ▪ Matemàtiques (senyals)

ESCOLA 4	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Endevinar - 3 ▪ Wally - 2 ▪ Respondre els problemes ▪ Buscar les coses que estaven malament
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que les professores no saben els contes ▪ Les professores ▪ Tot em va agradar ▪ La carretera
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ No responen - 2 ▪ Que haig de tenir cura amb els cotxes ▪ Res, ho sabia tot
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ educació física - 4

ESCOLA 5	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Els jocs que vam fer a la moqueta - 3 ▪ Els professors que eren molt simpàtics - 2 ▪ El vídeo -2 ▪ Les explicacions ▪ La pel·lícula - 2 ▪ Buscar coses mal fetes en un dibuix
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tot em va agradar - 3 ▪ Algunes activitats, com la mímica
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paraules noves ▪ A anar millor pel carrer i repassar algunes normes de trànsit ▪ Com ens havíem de portar pel carrer, senyals de trànsit i quan s'ha de creuar el carrer ▪ Que si volies seure al davant del cotxe et podien posar coixins ▪ A aixecar la mà si vols passar i hi havia un cotxe i no hi havia semàfor
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Medi social - 4

ESCOLA 6	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ La xerrada després de cada joc - 2 ▪ La simulació d'un carrer - 2 ▪ Que m'haguessin ensenyat a fer senyals per girar amb la bicicleta ▪ El joc de rol ▪ La xerrada després del vídeo ▪ Els comentaris al vídeo
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tot em va agradar - 2 ▪ El vídeo
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Els senyals per girar amb la bicicleta - 2 ▪ Que no es pot travessar el carrer passant entre dos cotxes ▪ Algun senyal de trànsit
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A dinàmica de grups - 2 ▪ Socials i dinàmica de grups

ESCOLA 7	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que anava per la carretera i es parava en un stop ▪ Els jocs ▪ La pel·lícula de còmics ▪ L'explicació
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que els companys feien bromes
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ No molestar el conductor ▪ Els senyals per anar en bicicleta
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ciències Socials

ESCOLA 9	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El simulacre - 3 ▪ El paper que em va tocar - 2 ▪ El vídeo ▪ Els monitors ▪ El joc ▪ Tot
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tot em va agradar - 2 ▪ Tot menys els vídeos, em vaig avorrir una mica
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Els senyals de trànsit - 2 ▪ Que jo era molt bon actor ▪ El semàfor ▪ Que a la carretera no es poden fer tonteries ni parar-te ▪ No jugar a la carretera ▪ A saber creuar els passos zebra
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Una setmana vàrem estar treballant amb un policia - 4

ESCOLA 10	RESPOSTES
<p>Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Les disfresses ▪ Les coses que després ens trobàvem ▪ El semàfor ▪ Els monopatins ▪ Com ho van organitzar tot, les carreteres, els senyals
<p>Què és el que no et va agradar?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Era molt curt - 2 ▪ Que hi havia gent que tenia papers divertits i gent que no
<p>Què vas aprendre?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que si tens un nen abans de creuar has de mirar tu ▪ No jugar a la carretera ▪ No conduir si estàs molt atabalat ▪ No saltar-te el semàfor ▪ Els senyals per anar en bicicleta ▪ Que no es pot córrer molt amb la bicicleta ▪ Que no es poden dur molts miralls a les motos ▪ Que no es pot anar corrent pels passos zebra ▪ Que no els pots treure coses a la gent quan vas en vehicle
<p>A l'escola, en quina classe fas educació viària?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ètica (una mica) ▪ Ètica/Tutoria

ESCOLA 11	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El joc - 3 ▪ El vídeo perquè era divertit - 2 ▪ Escoltar el casset ▪ El programa que feia riure
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Em va agradar tot - 3
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Per girar anant en bicicleta o moto, s'ha d'indicar amb les mans - 2 ▪ Que s'ha d'anar en compte pels carrers per a evitar accidents
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Educació física ▪ Religió i ètica ▪ No, només els que fan ètica

ESCOLA 12	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El joc - 3 ▪ Poder dir l'opinió quan miràvem el vídeo - 2 ▪ Quan el noi va caure de la moto ▪ Quan va llençar el gelat d'aquell nen ▪ Quan les monges van atropellar el carro ▪ Quan un noi li pren el gelat a un altre
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podríem haver fet coses més divertides - 2 ▪ Que hagués estat més llarg ▪ Que el teatre no hagués estat per a tan petits ▪ Quan l'home es va enfadar amb la noia ▪ Quan imitàvem era molt curt ▪ Que els vídeos eren molt curts
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que podem anar al davant amb el cinturó a partir de 12 anys - 3
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ No - 3

ESCOLA 13	RESPOSTES
<p>Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El vídeo d'en Gooffy - 3 ▪ Els mestres - 3 ▪ El joc de mímica ▪ Les endevinalles ▪ Buscar persones que ho fan malament ▪ Allò del carrer, per si anàvem per l'esquerra o per la dreta ▪ Els jocs
<p>Què és el que no et va agradar?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El joc de les opcions ▪ Algunes expressions dels mestres ▪ Fer coses amb un altre nen ▪ Fer el dibuix ▪ Passar el pas de vianants ▪ Algunes parts de la pel·lícula ▪ Que hi havia gent que cridava ▪ Que es va fer llarg
<p>Què vas aprendre?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ No gaire cosa ▪ Que per trencar a l'esquerra, s'ha de posar la mà a l'esquerra ▪ Alguns jocs ▪ A vigilar més amb el trànsit ▪ A recollir un paper si el veus a terra
<p>A l'escola, en quina classe fas educació viària?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ En cap - 3

ESCOLA 14	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ El vídeo - 2 ▪ Creuar per la carretera de plàstic ▪ Les endevinalles ▪ La mímica ▪ Buscar les coses que fèiem malament ▪ Assenyalar el que ens llegia
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Els comentaris que havíem de fer sobre el vídeo i sobre les carpetes ▪ Fer mímica
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que si tens menys de 12 anys, no es pot anar al davant - 2 ▪ Que hem de mirar abans de passar
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ciències Socials - 2

ESCOLA 15	RESPOSTES
Què et va agradar més del Programa d'Educació Viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tot - 2 ▪ El vídeo - 2 ▪ Endevinar qui feia coses malament ▪ El joc de buscar persones ▪ El joc de fer mímica ▪ Les persones que hi havia al vídeo
Què és el que no et va agradar?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Em va agradar tot - 2
Què vas aprendre?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que al carrer és molt important anar bé i no jugar ni fer tonteries - 2 ▪ Que no pots sortir de casa si estàs enrabiada ▪ Hem d'anar pel carrer sense llegir ▪ No hem d'anar al seient del davant si no tenim 18 anys
A l'escola, en quina classe fas educació viària?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Medi social - 3 ▪ Socials, català, castellà, anglès

9.4. Recapitulació

L'anàlisi i la interpretació de les entrevistes realitzades als professors i dels qüestionaris dels alumnes que han participat en el Programa RACC d'Educació Viària han fet aparèixer una sèrie d'opinions que haurien de tenir-se en compte per tal d'enriquir i matisar el conjunt d'activitats per a ensenyar i aprendre educació viària, o fins i tot per aportar-hi canvis.

Com ja s'ha indicat, l'educació viària és un dels eixos transversals que el nou currículum d'educació primària ha incorporat com a coneixements que els professors han d'ensenyar i els alumnes han d'aprendre.

Aquesta nova realitat planteja als professors un seguit de noves situacions professionals o reptes als quals han de respondre. En la major part dels casos la formació que han tingut per a exercir la seva professió ha estat plenament disciplinària, sense preveure l'existència d'aquests temes transversals, per la qual cosa els nous enfocaments curriculars queden en el terreny teòric sense traspasar la barrera de la pràctica.

Per a poder complir el currículum prescriptiu pel que fa als temes transversals, alguns centres recorren a institucions externes a l'escola, com és el cas del RACC quan els professors volen ensenyar educació viària.

Les reflexions que tot seguit s'exposen es divideixen en dos blocs:

- Les reflexions basades en les valoracions dels professors.
- Les reflexions basades en les valoracions dels alumnes.

9.4.1 LES REFLEXIONS BASADES EN LES VALORACIONS DELS PROFESSORS

a) Motius de l'elecció

No tots els professors tenen clars els motius pels quals el centre va fer l'opció pel RACC a l'hora de treballar l'educació viària.

Amb tot, donen respostes que atribueixen a aquesta institució la tramesa de propaganda sobre el Programa, cosa que els va fer prendre la decisió de sol·licitar l'ajuda del RACC. També un professor parla de la proposta que els va fer la Guàrdia Urbana per tal que acudissin al RACC per a treballar l'educació viària. Totes dues deduccions són suposicions força imaginatives ja que no hi ha una captació d'usuaris del Programa a través de publicitat tramesa als centres, ni es pot pensar que la Guàrdia Urbana sigui l'entitat que publicita l'educació viària del RACC.

De les afirmacions anteriors es dedueix que és a partir de les ofertes que arriben a l'escola per diferents vies com molts professors seleccionen les visites, sortides, colònies, etc. que fan amb els alumnes.

Cal destacar també l'eficàcia de determinats mitjans que tenen com a finalitat fer publicitat del RACC. Efectivament, alguns professors han parlat de la informació que tenen com a socis d'aquesta institució a través de la revista del RACC o bé de la seva presència en fires o exposicions. Es pot pensar, doncs, que el professorat és un grup sensible a les propostes educatives que fan institucions que tenen un important pes social, com és el cas del RACC.

Dins el grup anterior també podríem incloure la propaganda que fan del Programa els mateixos professors que han viscut de prop les activitats d'educació viària del RACC. La confiança que aquestes persones els mereixen dóna suficients garanties per a sol·licitar els serveis del RACC.

Finalment, es podria destacar aquells professors que indiquen haver participat en el Programa d'Educació Viària perquè els ho ha proposat el director. En aquest cas, cal suposar que no va ser una decisió del professor de l'aula sinó una imposició, però no sembla que sigui viscuda com una cosa negativa.

b) Valoració global

Els professors valoren de manera positiva el Programa del RACC. Globalment el consideren una eina idònia i interessant per a ensenyar educació viària. Sembla que comparteixen les finalitats que proposa, així com l'enfocament metodològic i lúdic de les activitats que es duen a terme.

Cal remarcar que la valoració positiva dels professors es fa sense matisar les diferents activitats que es van fer durant el temps en què transcorre el Programa. És una valoració de la globalitat i, per tant, se suposa que tenen en compte tots els elements que el componen.

A l'hora de justificar la seva valoració, l'argument més habitual és que els alumnes van passar-s'ho bé mentre feien les activitats proposades. Sembla, doncs, que un dels barems que permet al professorat emetre una opinió sobre el Programa d'Educació Viària és la motivació i participació dels seus alumnes. Caldria, en aquest sentit, qüestionar com és que aquest barem solament s'aplica en activitats externes, com és el cas del Programa del RACC o bé en visites, sortides, etc. i no es té tant en compte quan es tracta de l'aprenentatge de les diferents disciplines que configuren el currículum de primària.

La valoració satisfactòria que rep el Programa, considerat en la seva globalitat, es contradiu amb el que expressen quan van analitzant i valorant cada una de les activitats d'educació viària que els alumnes realitzen i que tot seguit s'exposen.

c) El vídeo

El vídeo és la proposta més criticada fins al punt que alguns professors expressen la seva decepció per les imatges que s'hi mostren.

A l'hora d'argumentar aquestes crítiques fan esment de la quantitat d'imatges que es passen en tan poc temps, de l'excés de rapidesa en l'encadenament d'imatges, de l'excés de repetició o, fins i tot, un professor manifesta que s'utilitzen imatges antigues i desfasades, d'un dubtós valor educatiu.

Un altre argument que aporten a la crítica i sobre el qual és interessant reflexionar és si pot considerar-se oportú que els alumnes vegin errades o transgressions de normes viàries en un vídeo integrat en una proposta educativa que pretén ensenyar educació viària.

En qualsevol cas, es desprèn de les opinions d'un grup de professors que el vídeo no és gaire idoni i resten sorpresos que una institució com el RACC no vetlli per la qualitat de les imatges, tenint en compte que es tracta d'una proposta educativa.

Aquestes opinions crítiques no són unànimes. També s'ha de ressaltar que altres professors consideren el vídeo interessant perquè feia riure els alumnes o mostrava les errades que els protagonistes cometien. Els arguments aportats són, però, poc convincents i es fonamenten en una visió del Programa del RACC com una proposta més aviat lúdica, sense cap altra transcendència que la del divertiment dels nens i les nenes participants.

En realitat, queda clar que la finalitat del vídeo és motivar els alumnes perquè es predisposin a fer activitats d'educació viària, però això no ha de fer pensar que són vàlides qualsevol tipus d'imatges. Les anteriors opinions crec que podrien servir per a encetar un debat sobre com han de ser els vídeos als quals se'ls atribueix una finalitat educativa, si n'hi ha prou que aquests aconseguixin solament un impacte visual en els que el reben o si, al contrari, es tracta de mobilitzar idees que ja tenen, de fer-los reflexionar sobre aquestes idees, de fer-los pensar, i si per a tot això serveixen les imatges de dibuixos animats, etc.

d) El comentari del vídeo

En general, els professors se sorprenden de la quantitat de coses del vídeo que els alumnes van captar. Aquesta afirmació rebutja algunes de les crítiques que havien manifestat anteriorment. Probablement no es té gaire en compte que els nens i les nenes que avui són alumnes de primària viuen immersos en el món de la imatge, han vist molta televisió i tenen molt desenvolupada la receptivitat. Per contra, els professors no han viscut tot això des de petits i, probablement, tenen un esperit crític que els fa relativitzar la informació visual i, per tant, ser menys receptius. En tot cas, caldria plantejar com s'ensenyava als nens i les nenes a passar de la captació d'imatges a la reflexió sobre les imatges per tal de desenvolupar el raonament i la crítica.

D'entre les opinions apareixen també les dels professors que qüestionen el tractament que els monitors fan del vídeo, en el sentit de considerar que els aspectes que es comenten són excessivament descriptius i que es posa molt èmfasi en les incorreccions comeses tot circulant. Creuen que això és a causa de l'elevat nombre d'imatges i de la dispersió de les seqüències.

Els professors opinen que la intervenció dels monitors és fonamental per a estimular la participació dels alumnes a l'hora de comentar les imatges del vídeo i que el diàleg que s'estableix (monitors-alumnes) permet passar del pla simplement perceptiu a la reflexió sobre situacions viàries. Segons això, és possible pensar que aquesta interacció és la porta d'entrada cap a unes activitats d'educació viària més sistemàtiques, que podrien generar aprenentatge.

e) El joc de simulació

El joc de simulació és una de les propostes que els professors consideren innovadores i que, probablement, proporciona un determinat estil al Programa d'Educació Viària del RACC.

Segurament que la bona acollida que té aquesta activitat ve donada per la novetat que suposa el fet que cada alumne utilitzi un aparell reproductor de so, tingui una informació personalitzada i actuï de forma independent en una simulació de grup.

En cap cas els professors no es qüestionen els missatges gravats que reben els alumnes, ja que no saben què diu la gravació i és impossible que la coneguin perquè només pot sentir-la el nen o la nena que disposa del casset. Solament poden opinar respecte de l'actuació de cada un d'ells i, per tant, valoren el nivell de dramatització o teatralitat que cadascú és capaç de posar en joc.

A aquestes opinions dels professors, cal afegir-hi que per a una completa valoració del Programa seria imprescindible poder disposar del guió gravat que, també per a nosaltres, constitueix un petit *misteri* ja que, malgrat haver sol·licitat en diverses ocasions poder sentir-lo o bé llegir-lo, no ha estat possible. Probablement seria un aspecte interessant per a una correcta valoració de l'activitat.

f) Les activitats per racons

Treballar per racons ha estat una innovació metodològica que s'ha introduït a les escoles, bàsicament a l'educació infantil i al cicle inicial de primària.

En el Programa RACC d'Educació Viària s'utilitza aquesta metodologia per a organitzar l'activitat eix per al cicle mitjà, i fomentar, gairebé en exclusiva, l'observació. Això fa que es converteixi en una proposta repetitiva, molt estàtica i molt simple, sense gaire acció.

Si es té en compte que és una activitat pensada per a nens i nenes de 8-10 anys, a partir de la qual es pretén que aprenguin educació viària, és fàcil pensar que es tracta d'una proposta per a entretenir els alumnes, però que no els acaba de motivar ja que els planteja uns reptes molt fàcils d'aconseguir per l'edat que tenen, estan excessivament al seu abast.

Aquest baix nivell de dificultat es podria superar si cada racó d'activitats plantegés qüestions polèmiques als alumnes, sobre les quals hi haguessin diferents opinions i punts de vista. Aquest nou enfocament possibilitaria superar l'observació de gravats o la interpretació de missatges escrits i anar cap a activitats més basades en el dubte, l'argumentació, el raonament i la recerca d'acords amb la resta de companys del grup.

g) El material

El Programa RACC necessita un material de suport sense el qual les activitats proposades serien difícils de dur a terme. La utilització del material en activitats amb els alumnes suposa una revisió constant, ja que cal garantir que no hi hagi un deteriorament a causa de l'ús. Caldria tenir en compte les indicacions que consideren que se n'ha fet massa ús i, per tant, està excessivament vell.

Potser les crítiques que fan referència a les imatges i als gravats dels materials són les que caldria atendre de manera més especial. Ja en el seu moment, abans d'iniciar les activitats del Programa a les escoles, es va fer el suggeriment que alguns dels gravats eren massa simples i sobretot estereotipats, de manera que falsejaven la realitat. Sobre aquests aspectes relacionats amb els gravats, evidentment hi poden haver moltes opinions, però caldria plantejar quina tipologia d'imatges són les més idònies per l'edat dels alumnes, per tal que les imatges estimulin realment la seva creativitat.

Un aspecte que cal plantejar és si per als nens i les nenes d'aquestes edats no seria més convenient la utilització de fotografies, que aporten una visió més real de l'entorn i, per tant, el tractament que pot adquirir l'activitat deixa de banda la superficialitat d'unes situacions que sovint no es troben mai en la vida real.

h) El temps

El Programa té una durada aproximada de dues hores, les quals es fan durant la sessió del matí i de manera continuada. Aquesta distribució del temps suposa un seguit d'inconvenients per a alguns professors i per a alguns centres. D'una banda, perquè consideren poc oportú que els alumnes no facin un descans a mitja sessió i, de l'altra, perquè les dues hores previstes es fan curtes quan hi ha classes amb un nombre elevat d'alumnes.

Probablement hi ha escoles que tenen establerts uns ritmes que són difícils de canviar i, en alguns casos, la mateixa estructura del centre, que suposa que els professors hagin de vigilar l'esbarjo dels alumnes, comporta que les activitats del RACC trenquin l'organització dels centres, que si bé no hauria de tenir repercussions atès que es tracta d'una sola sessió, per a alguns professors implica inconvenients i un canvi dels hàbits diaris.

Però, potser l'aspecte que caldria tenir més en compte és que l'activitat sigui seguida, ja que per als alumnes pot tractar-se d'una sessió excessivament prolongada, malgrat haver-hi propostes diferents que intentin fer àgil el transcurs de la sessió. Possiblement el que més se'n ressent és la reflexió posterior que com que és la darrera activitat proposada poc abans d'acabar la sessió escolar del matí, també pot fer evident el cansament dels alumnes.

Seria convenient estudiar algunes de les indicacions que els mateixos professors fan respecte a l'organització temporal i pensar també si la durada de les activitats pot ser la mateixa quan es tracta del cicle mitjà i quan és una proposta per al cicle superior.

i) Els aprenentatges assolits

No hi ha unanimitat en les opinions dels professors referides als aprenentatges que els alumnes aconsegueixen a partir de les activitats d'educació viària del Programa del RACC.

L'absència d'aprenentatges que alguns professors constaten pot ser deguda al fet que el terme aprenentatge té, entre els professionals de l'ensenyament, una connotació referida a la quantitat de coneixements conceptuals que els nens i les nenes han incorporat. Des d'aquest punt de vista, es pot afirmar que la major part de conceptes inclosos en les activitats del Programa ja són coneguts pels alumnes.

Cal pensar, però, que el Programa té un valor educatiu que no pot mesurar-se per la quantitat de coneixements apresos sinó que s'ha d'entendre com una proposta que es fa al grup d'alumnes, que es realitza col·lectivament a l'aula amb la participació del professor i que invita a conèixer el perquè d'algunes situacions viàries. És, doncs, en aquest terreny formatiu on caldria inserir el Programa del RACC, tot considerant-lo com un element més dels que són presents a les escoles i que pot ajudar a la reflexió sobre temes viaris.

Per aquest motiu, potser seria més convenient que les activitats estiguin més encaminades a fer pensar als alumnes i no tant a reproduir una normativa viària que, en la major part dels casos, els alumnes ja coneixen o que si els cal la poden aprendre quan la necessitin. Aquest nou enfocament de les activitats hauria de fer propostes metodològiques en les quals s'impliqués els alumnes, no tant des d'un punt de vista lúdic com el que actualment hi ha, sinó a partir de problemes propers als nois i a les noies, però que suposin per a cada alumne la construcció de respostes personals fonamentades en el debat de punts de vista diferents, en el diàleg amb els companys, en l'argumentació de la pròpia manera de pensar i en el raonament.

No cal pensar que l'aprenentatge de l'educació viària a l'escola significa assumir directament unes conductes viàries correctes. Són diversos els agents educatius que influeixen en els comportaments de les persones i, per tant, cal pensar que és la societat la que ha d'actuar globalment per a formar actituds viàries.

En aquest sentit caldria considerar que, a més de l'actuació a les escoles, el RACC com a entitat social hauria de promoure debats entre diferents sectors per tal que l'educació viària no sigui només l'activitat d'un matí sinó el foment d'una cultura viària.

j) El contacte previ amb els professors

La major part dels professors entrevistats duen a terme les activitats d'educació viària del Programa RACC per primera vegada, alguns fins i tot indiquen que els va servir com a prova per a veure de què es tractava.

L'entrevista que prèviament s'estableix entre els professors i els monitors és ben valorada entre el professorat, que adueix la necessitat d'un canvi d'impressions com un dels motius essencials per a assegurar l'èxit de les activitats d'educació viària que posteriorment faran els alumnes.

Hi ha, però, matisos que plantegen un seguit d'interrogants, en el sentit que els professors manifesten el desconeixement de les activitats del Programa, especialment del vídeo. Això qüestiona el sentit i l'eficàcia d'aquesta entrevista prèvia.

D'altra banda, els monitors pretenen una més gran implicació del professorat en el Programa i aquesta entrevista podria facilitar-ho. Com veurem més endavant, això tampoc no acaba d'aconseguir-se ja que, en alguns casos, tot i la bona intenció dels monitors, el professorat no passa de ser un simple espectador que contempla el que fan els alumnes.

Probablement caldria pensar una altra forma de connectar els professors amb el Programa RACC i això es podria fer mitjançant sessions que agrupin professors de més d'un centre, dutes a terme en llocs adequats (les delegacions del RACC podrien ser un lloc adient) i intentant que el contingut no es limiti, com ara, a una descripció del Programa i a observar quin espai és el destinat per a fer l'activitat. Caldria donar més elements per a treballar l'educació viària i, per tant, realitzar un autèntic treball de formació del professorat. En aquest sentit, la sessió prevista per a l'abril de 1998 amb els professors pot obrir un nou marc de com fer sessions prèvies.

k) Vinculació del Programa dins les diferents activitats d'educació viària que es fan a l'escola

Els professors valoren que el Programa del RACC estigui pensat i fet de manera externa adduint motius diversos.

Des del punt de vista metodològic creuen que trenca la monotonia diària que hi ha a l'aula, ja que als alumnes se'ls proposen activitats noves dutes a terme per persones diferents del professorat que habitualment intervé a l'aula; d'aquesta manera, es produeixen experiències diferents entre uns i altres.

Des d'un punt de vista econòmic el Programa del RACC suposa un cost zero quant a despeses econòmiques. Ni l'escola ni els alumnes han de pagar l'activitat, ni hi ha un cost de transport ja que no s'han de desplaçar.

També els costos són gairebé inexistents des del punt de vista humà per al professorat, el qual confia en el Programa del RACC per a atendre els aspectes d'educació viària que el currículum prescriu. No els suposa, doncs, cap temps de preparació de la classe, de selecció de material, etc.

Com que es du a terme en el mateix centre no suposa tampoc per al professorat la tensió que provoca sortir amb els alumnes fora del centre. Únicament cal estar present durant el desenvolupament de les activitats amb els alumnes i atendre les demandes d'espai i temps que la infraestructura del Programa del RACC exigeix.

D'altra banda, el fet que el Programa estigui avalat pel RACC, una entitat amb prestigi social, implica també una garantia per als professors, per això probablement hi ha una certa decepció en alguns professors quan s'adonen que alguns mitjans, com és el cas del vídeo, no respon a les expectatives que ells s'havien creat.

El Programa del RACC suposa, d'altra banda, que els professors considerin haver complert les propostes que sobre educació viària hi ha indicades al currículum d'educació primària i que han de treballar-se prescriptivament. Així, doncs, la major part dels professors solucionen l'educació viària en un matí del curs i, com ja s'ha indicat, des d'una proposta externa. No hi ha preparació de les activitats ni aquestes són aprofitades com a element motivador per a treballar posteriorment l'educació viària.

Tot això planteja realment un seguit d'interrogants en el sentit que des de l'Administració s'han previst els eixos transversals i l'educació viària, però no s'ha arribat a concrecions sobre com tirar endavant aquestes noves propostes, la qual cosa suposa que els professors deixin de banda totes aquestes aportacions que podrien ser innovadores i se segueixin impartint uns continguts disciplinaris que són els que hi ha hagut sempre i dels quals s'avaluarà els alumnes. S'omet, doncs, la suposada *impregnació* dels eixos transversals a les àrees, tal com disposa el currículum.

l) La valoració dels monitors

Els professors valoren molt positivament el treball que fan els monitors. Consideren que tenen suficients aptituds i competència per al treball que han de fer, ja que motiven els alumnes i estimulen la seva participació.

Aquesta competència que els professors atribueixen als monitors té, però, una connotació més aviat lúdica, ja que alguns consideren que una de les causes que atribueixen a la manca d'aprenentatge en el Programa RACC ve donada perquè aquest no es produeix si no és el professor el que ajuda a elaborar la matèria a aprendre. Per tant, sembla que es pot deduir que els professors consideren que solament hi ha aprenentatge efectiu quan és un professional de l'ensenyament el que planifica i du a terme activitats d'ensenyament i aprenentatge que es realitzen en un marc formal, i no pas quan aquestes prenen un caire més lúdic.

m) Les propostes al RACC per a modificar o millorar l'educació viària

Els professors creuen que el Programa del RACC té una utilitat concreta que és la del compliment de les propostes curriculars, però no estan segurs que els alumnes aprenguin, bé perquè hi ha aspectes d'educació viària que ja coneixen prèviament, tal com s'ha comentat anteriorment, bé perquè el duen a terme altres persones que no són el professor d'aula i no hi ha una concreció individual escrita des de les activitats que els alumnes han fet. Per això les demandes que els professors fan al RACC s'encaminen a l'establiment d'una concreció escrita (fitxes, etc.) perquè les activitats quedin reflectides en el paper.

No és agosarat pensar, doncs, que el Programa del RACC és per als professors una proposta informal i activa que els satisfà, però troben a faltar la concreció escrita per tal que les activitats lúdiques, segons ells, es transformin en coneixements apresos.

n) La vinculació dels professors en les activitats

La intenció per part del Programa del RACC de vincular els professors encomanant-los alguna de les tasques necessàries per a tirar endavant les activitats proposades no té gaire bona acollida, ja que el desconeixement de les propostes que es formulen i del mateix Programa fan que tinguin dificultats per a poder complir l'encàrrec que els fan.

En canvi, sí que creuen que garanteixen l'ordre de la classe quan, de vegades, els monitors se senten desbordats a causa dels conflictes de disciplina o en el moment que s'han de fer activitats en petits grups.

9.4.2 LES REFLEXIONS BASADES EN LES VALORACIONS DELS ALUMNES

a) La valoració del Programa

A partir dels aspectes que els han agradat i els que no, se'n pot deduir la valoració que fan del Programa del RACC des d'un punt de vista global.

Les propostes noves que impliquen interacció són les que més atrauen els alumnes; per tant, cal deduir que l'atractiu que per a ells té el Programa d'Educació Viària és perquè proposa unes activitats que són diferents de les considerades estrictament escolars.

Hi ha poca incidència a l'hora de destacar els comportaments o coneixements viaris com els aspectes que valoren. Per als alumnes, doncs, és l'aspecte més lúdic i creatiu que el Programa proposa el que ells acullen favorablement.

Els costa, d'altra banda, indicar quines coses no els van agradar, potser perquè és una activitat que van realitzar fa dies, però probablement els aspectes que abans han valorat positivament els fa tenir una opinió favorable de tot el Programa en conjunt.

b) La relació de les activitats amb els aprenentatges realitzats

Els alumnes consideren que mitjançant les activitats del Programa aprenen aspectes normatius gràcies als quals evitaran tenir accidents. Hi ha, doncs, una visió excessivament simple de l'accidentalitat, a la qual se li atribueix una única causa que és l'error personal. No hi ha una visió de la multifactorialitat en els sinistres que es produeixen.

Tampoc es fa gaire esment de les actituds ciutadanes i cíviques com a aspectes que s'hagin extret del seguit de propostes que fa el Programa. Sembla, doncs, que la normativa viària és l'únic aprenentatge que els alumnes reconeixen.

c) La vinculació de l'educació viària a les àrees curriculars

La major part dels alumnes consultats van vincular l'educació viària amb l'àrea de Coneixement del Medi Social o bé, en alguns altres casos, amb l'àrea impartida pel professor que va connectar amb el RACC.

No hi ha una visió de transversalitat en l'educació viària, en el sentit de treballar-se des de totes les àrees, sinó que per als alumnes és només una disciplina integrada a una àrea.

Ara el que cal és que tot recomenci;
ben certament,
el que més cal
és l'esforç de recomençar
un cop més encara.

Miquel Martí i Pol

CAPÍTOL 10

VALORACIÓ D'ALTRES OPINIONS DELS MESTRES REFERIDES A L'EDUCACIÓ VIÀRIA I A LA TRANSVERSALITAT

En les entrevistes en profunditat que es van fer per a valorar el Programa d'Educació Viària del RACC dels cicles mitjà i superior d'educació primària, van recollir-se altres opinions expressades pels mestres sobre coneixements viaris, el seu tractament i les propostes d'activitats que adreçava la Guàrdia Urbana a les escoles. També van opinar respecte de la incorporació de la transversalitat en el currículum escolar i la manera com aquests continguts es van incorporant a l'escola.

En aquest capítol es recullen les valoracions referents a aquests aspectes. Completen la interpretació que fan els mestres sobre els temes viaris i la seva implantació a les aules, així com la incorporació de problemàtiques de contingut social en el currículum.

S'han inclòs en aquest capítol solament els fragments de les opinions dels mestres que servien per a acompanyar les anàlisis i els comentaris realitzats. La totalitat de les respostes s'inclou en l'annex.

Els subapartats que configuren aquest capítol són els següents:

- 10.1. Anàlisi de les opinions dels mestres sobre el Programa d'Educació Viària de la Guàrdia Urbana i les policies locals.
- 10.2. Anàlisi de les opinions dels mestres sobre el concepte d'educació viària.
- 10.3. Anàlisi de les opinions dels mestres respecte de la transversalitat.
- 10.4. Recapitulació

10.1. Anàlisi de les opinions dels mestres sobre el Programa d'Educació Viària de la Guàrdia Urbana i les policies locals

En les entrevistes amb el professorat sovint s'esmentava la tasca feta per la Guàrdia Urbana i les policies locals en educació viària. Ells són els que va iniciar fa anys aquests ensenyaments a les escoles, tant a les grans ciutats com a les localitats més petites, i són el punt de referència per als mestres quan es parla del tractament de temes viaris a l'escola.

L'origen de la tasca educativa de la Guàrdia Urbana i les policies locals es troba en el Codi de Circulació, que estableix que a més de vetllar pel compliment de les normes viàries, la Guàrdia Urbana té el deure de formar els ciutadans. Això ha significat que les escoles hagin rebut des dels anys vuitanta, quan l'educació viària apareix en els *Programas renovados de EGB*, la visita de la Guàrdia Urbana, la qual feia la proposta d'acudir als centres per a impartir unes classes als alumnes. En la major part dels casos aquesta proposta era acceptada per les escoles.

Aquest ha estat el punt de partida de l'educació viària a la majoria dels centres i, en molts casos, l'única proposta que els professors han rebut i la via per la qual l'educació viària s'ha fet present durant molts anys.

Les opinions recollides sobre el paper de la Guàrdia Urbana i les policies locals amb relació a l'educació viària es troben en l'annex 6. Per a poder realitzar l'anàlisi i valoració pertinents, s'han classificat en els apartats que hi ha a continuació:

- Quin paper té la Guàrdia Urbana a l'escola? / Per què es fa educació viària a través de la Guàrdia Urbana?
- Quines activitats d'educació viària du a terme la Guàrdia Urbana?
- Per què s'escullen els programes educatius d'educació viària de la Guàrdia Urbana?
- Quina valoració fan els professors del Programa de la Guàrdia Urbana?
- Comparació entre les activitats del Programa d'Educació Viària de la Guàrdia Urbana i les del RACC.

(Per a simplificar la terminologia, es fa ús del terme Guàrdia Urbana referit tant als representants d'aquest cos de seguretat de la ciutat de Barcelona com als policies locals que pertanyen a les localitats dels professors entrevistats.)

10.1.1 QUIN PAPER TÉ LA GUÀRDIA URBANA A L'ESCOLA? / PER QUÈ ES FA EDUCACIÓ VIÀRIA A TRAVÉS DE LA GUÀRDIA URBANA?

Com ja s'ha assenyalat anteriorment, la Guàrdia Urbana té establertes entre les actuacions que li són pròpies, les de formar el comportament viari dels ciutadans. És per això que la Guàrdia Urbana o els policies locals ofereixen a les escoles unes sessions per dur a terme amb els alumnes de diferents nivells i així complir el que preveu el Codi de Circulació.

La major part de professors i de centres, malgrat haver participat en programes d'educació viària d'institucions diverses com és el cas del RACC, es mantenen fidels a la Guàrdia Urbana:

"... i a cinquè i sisè, o sigui ells fan el programa de la Guàrdia Urbana. Quart també fa Guàrdia Urbana. A segon, també, perquè tenim la Guàrdia Urbana de Sabadell que té diferents activitats segons els cursos i aleshores els apliquem a tots. I a més és una de les sortides que tens, des del principi, assumida (...) El Programa RACC s'ha fet a tercer per provar-lo" (escola 3).

"... aquí es feia sempre i, perdona, es fa encara. Cada any ve la Guàrdia Urbana a fer unes lliçons d'educació viària" (escola 4).

En la major part de les escoles, doncs, fer educació viària amb la Guàrdia Urbana és restar fidels als qui van iniciar unes activitats i que fins fa poc temps eren els únics que oferien propostes didàctiques, amb la qual cosa es garantia l'educació viària a l'escola. Ho manifesta així un professor que indica que només ha fet l'activitat d'educació viària del RACC, però que el seu referent era la Guàrdia Urbana:

"... altres vegades sí que n'hem fet (es refereix a educació viària), a vegades ha vingut la policia municipal... això era en una altra escola que vaig estar. Al Masnou ens venia la policia i ens feia allí una mena de xerrada sobre aquestes coses" (escola 12).

D'acord amb això, hem de situar les activitats del Programa RACC com un complement de la proposta d'educació viària que des de fa anys els ha fet la Guàrdia Urbana:

"...de fet nosaltres fem a tercer el de la Guàrdia Urbana, i als de quart venen els del RACC, més que res perquè, fins i tot per no ser tant repetitiu i donar un altre caire diferent" (escola 5).

"...Aquí, a Mataró, es fa una campanya d'educació viària a través de la Guàrdia Urbana i, aleshores, es va demanar el servei del RACC per als cursos que aquest any no tenien l'ajut, l'assessorament de la Guàrdia Urbana" (escola 7).

10.1.2 QUINES ACTIVITATS D'EDUCACIÓ VIÀRIA DU A TERME LA GUÀRDIA URBANA?

La formació pedagògica que ha rebut la Guàrdia Urbana per a poder fer educació viària als centres ha estat a través de *Cursets de policies locals* i *Prevenió*, organitzats fins fa poc temps per la *Dirección General de Tráfico*.

La Guàrdia Urbana no té un model únic d'activitats sobre educació viària per a impartir a les escoles. Depèn, bàsicament, de com ho planteja cada localitat, tot i que hi ha punts en comú entre poblacions.

El seu objectiu, que es pot considerar comú per a totes les guàrdies urbanes, és, a més d'ensenyar als alumnes un comportament viari, apropar aquest cos de policia als nens i les nenes de les escoles.

Les activitats que realitzen són variades. D'una banda, sembla que tenen planificada una setmana d'educació viària. El professor de l'escola 9 ens descriu què fan durant aquesta setmana:

"...primer vam fer la setmana. Normalment la fem al gener, primera setmana de febrer, sempre. La fan tots els cinquè, per tant el grup de cinquè i sisè ja (...) havia treballat (...) tota la part de la normativa, actituds, etc. Tota aquesta la treballen bastant aquesta setmana" (escola 9).

"...aquesta setmana l'organitza sobretot la Policia Local (...) Normalment parteix de diferents activitats pròpies dels nanos de cinquè (...) Tenen una xerrada a partir d'un vídeo. El vídeo que presenta és una història continuada amb uns mateixos personatges, que tenen diferents capítols, al llarg d'aquests cinc dies i que van desenvolupant diferents situacions pròpies. A més són nanos de l'edat, amb els quals s'identifiquen i situacions on ells es poden trobar o s'hi han trobat, en algun moment donat, anant en bicicleta, anant pel carrer o anant per on sigui. A partir d'aquí normalment es fa una anàlisi i també es fa un treball sobre les normes de circulació, les de vianants, es fan com una mena de jocs dins la classe (...) les activitats, es fan conjuntament amb el caporal i el tutor, normalment porta ell l'activitat, i els nanos fan la reflexió. També tenen un qüestionari per anar treballant les qüestions més de penalització, diguem: els senyals o la conducta" (escola 9).

"...van venir els de la Guàrdia Urbana, els municipals, a fer uns cursets, bé, unes xerrades amb els nens de sisè, amb vídeos i explicant-los normes de circulació. Va ser quan hi va haver el boom dels monopatins" (escola 13).

Aquestes activitats són el preludi d'una altra que es considera molt atractiva, el circuit de karts:

"...al final acaba amb una sessió on se suposa que apliquen allò que han après: és un circuit, diguem uns karts reals de gasolina, eh (...) es munta en un pati d'un centre (...) Fa uns anys anàvem a Mollet (...) i... alguna vegada ho han fet amb bicicleta, però ara porten uns anys fent-ho amb karts. Llavors se 'ls dona un carnet simbòlic de conductor de kart, i es fa una festa final amb les tres escoles, unint totes les escoles del poble, llavors ens trobem tots els nanos que han participat amb l'activitat i els reparteixen els carnets (...) Fins i tot després fan una simulació amb karts, vénen, els munten una pista en el pati d'una escola els munten un recorregut i els nanos condueixen i veus el que té atenció a les normes, el que regula el seu comportament, el que té atenció a tots els diferents senyals que hi puguin haver, no?... Clar, no saps fins a quin punt una cosa incideix amb l'altra" (escola 9).

"...o quan vam anar al parc de trànsit aquell que hi ha al costat del zoo (...) en un principi quan arriben allà amb les bicicletes, van com bojos, no?, i després va i els dic: ara que ja coneixeu el circuit, doncs ara aneu respectant els senyals. Llavors veuen les dificultats (...) de dir, home, doncs ara aixecar la dreta, aixecar l'esquerra" (escola 14).

"... va venir un guàrdia durant una setmana, gairebé cada dia (...) primer per fer unes proves aquí, en el pati, per a ensenyar una mica com s'ha de circular i tal (...) A algunes classes els fa alguna xerrada... a nivell col·loquial (...) amb el circuit que havíem muntat. El guàrdia els ho va explicar i s'hi posaven (...) i a més fan circuit de bicicleta a fora. També està organitzat i ells col·laboren" (escola 15).

10.1.3 PER QUÈ S'ESCULLEN ELS PROGRAMES EDUCATIUS D'EDUCACIÓ VIÀRIA DE LA GUÀRDIA URBANA?

En un primer moment fer educació viària amb la Guàrdia Urbana volia dir acollir-se, com hem vist, a l'única possibilitat de fer ús d'un servei extern a l'escola per a treballar els aspectes viaris.

Tot i això, hi ha professors que argumenten el perquè d'aquesta tria:

"... la idea de la Guàrdia Urbana no és només perquè ensenyin la normativa o l'aspecte cívic, sinó també pel plantejament (...) que ells fan (...) fan també ordre cívic i un altre dia anem a veure les seves instal·lacions" (escola 3).

"... igual que veure un guàrdia urbà o una guàrdia urbana, no deixa de ser, doncs, que és una persona que clar, que ells veuen cada dia pel carrer, és una figura que se la troben al carrer, però que entri a la classe, no deixa de ser que els fa prendre una altra actitud" (escola 5).

"... No és que els nens quan veuen el guàrdia: 'ah!, sí, los que ponen multas'... doncs, no, home no... no només són les multes... són els que ajuden, si no saps un carrer, si s'ha d'ajudar en algun problema amb el trànsit, no?" (escola 14).

Per a alguns professors, doncs, fer educació viària amb la Guàrdia Urbana no és, només, aprendre determinats comportaments sinó donar una altra visió d'aquest cos policial, cosa que els professors valoren positivament.

10.1.4 QUINA VALORACIÓ FAN ELS PROFESSORS DEL PROGRAMA DE LA GUÀRDIA URBANA?

La major part dels professors que parlen de la Guàrdia Urbana valora les activitats que duen a terme de forma positiva, tot i que destaquen el caire de vegades massa seriós d'aquestes activitats i en aquest sentit el diferencien clarament del Programa del RACC.

La valoració més matisada és la que fa el professor de l'escola 9, que atribueix la diferència en el fet que la Guàrdia Urbana du a terme una tasca educativa per a la qual no tenen preparació:

"... el problema que nosaltres tenim és que clar, la Policia Local no és gent que estigui preparada per a treballar amb nanos (...) llavors excepte un caporal que hi ha en el poble que és el que es dedica a fer més això amb els nanos de cinquè, a vegades et trobes que les sessions són molt descriptives, molt de tipus positiu, però molt poc lúdiques per als nanos, de manera que arriben a interioritzar més les coses" (escola 9).

Malgrat una certa confusió en la transcripció anterior, podem deduir de l'aportació d'aquest professor una certa satisfacció del treball fet amb la Guàrdia Urbana, tot i reconèixer que és poc lúdic, però en canvi sí que el considera molt satisfactori per l'aplicabilitat:

"... és vivencial, a més té l'alicient aquest que has d'aprendre una cosa amb un objectiu determinat, no?, encara que no siguis conductor, però bé, també has de conduir un kart, encara que sigui, no?" (escola 9).

10.1.5 COMPARACIÓ ENTRE LES ACTIVITATS DEL PROGRAMA D'EDUCACIÓ VIÀRIA DE LA GUÀRDIA URBANA I LES DEL RACC

L'ofertament del RACC a les escoles de fer activitats d'educació viària ha estat ben acollit pels centres, però en cap cas no sembla que es plantegin la substitució d'uns pels altres. Els professors veuen les activitats com a complementàries, atesa que la manera de fer de totes dues institucions és diferent:

"... el RACC ho planteja més com un joc, com per parar atenció de coses que ja saben, no?" (escola 3).

"... això del RACC, la idea era tenir una altra visió diferent de com es pot fer l'educació viària a l'escola; ni millor ni pitjor, senzillament diferent" (escola 4).

"... home, puc fer una comparació no molt àmplia (...) però bé, és diferent, actuen de forma diferent (...) La Guàrdia Urbana (...) tenen una certa metodologia, uns certs continguts, però els fan diferent (...) un altre tipus d'activitats, menys actives que les altres, que la part del RACC" (escola 4).

"... comparat amb la Guàrdia Urbana que potser és com més acadèmic el que fan, clar, això era molt atractiu" (escola 8).

10.2. Anàlisi de les opinions dels mestres sobre el concepte d'educació viària

Les entrevistes amb els mestres també van servir per a analitzar quina era la visió que tenien sobre l'educació viària. Es tractava d'anar una mica més enllà de les respostes facilitades sobre el Programa del RACC i veure la possible vinculació d'aquest a un projecte més general, tenint en compte que els nous plans d'estudi per a l'escolaritat obligatòria consideren l'educació viària com un dels anomenats eixos transversals del currículum.

Els diferents aspectes analitzats i valorats són els que s'indiquen a continuació:

- Utilitat de l'educació viària.
- Educació viària i Ciències Socials.
- Formació rebuda per a tractar l'educació viària amb els alumnes.
- Materials d'educació viària que tenen al centre / Informació per a tractar l'educació viària / Materials d'educació viària lliurats pel Departament d'Ensenyament.
- Tractament familiar de l'educació viària.
- L'educació viària a l'etapa de secundària.

- Decisió d'ensenyar educació viària.
- Possibilitats de l'educació viària.
- Tractament de l'educació viària i altres àrees curriculars, Projecte Educatiu de Centre i Projecte Curricular de centre.
- Educació viària i ajuntament.

Les opinions expressades pels professors sobre cada un d'aquests apartats es troben recollides en l'annex 7.

10.2.1 UTILITAT DE L'EDUCACIÓ VIÀRIA

Un dels aspectes que es van investigar va ser quina opinió tenien els mestres sobre la utilitat de l'educació viària en la formació dels nois i les noies de l'etapa d'educació primària.

Els comentaris seleccionats referents a la utilitat que els professors creuen que té ensenyar educació viària es poden agrupar en els aspectes següents:

- L'educació viària facilita la mobilitat personal en l'entorn.
- La relació entre coneixement i actituds viàries.
- L'observació dels resultats obtinguts.
- La utilitat de l'educació viària és compartida pel col·lectiu de professors.

10.2.1.1 L'educació viària facilita la mobilitat personal en l'entorn

A l'hora de precisar per què és útil que l'escola ensenyi educació viària, els mestres la relacionen totalment amb la mobilitat pròpia del tipus de societat en què vivim i que els nens de primària ja experimenten. Aquesta mobilitat es materialitza, segons indiquen, quan els nens, sobretot en poblacions petites, acostumen a anar i venir sols de l'escola (alguns resideixen en urbanitzacions situades als afores de la població), en les sortides escolars, etc. Per tant, com indica un mestre, l'educació viària permet:

"Poder circular amb certa prudència pels carrers" (escola 9).

La utilitat ve donada, doncs, per l'adquisició d'una autonomia personal que els faciliti els desplaçaments. L'educació viària és considerada pels mestres com els coneixements o la informació expressats per un altre mestre:

“si la tens (la informació) sempre hi pots recórrer” (escola 1).

Segurament que aquesta visió és la que fa que els professors i els centres creguin que és útil ensenyar educació viària.

10.2.1.2 La relació entre coneixement i actituds viàries

Els coneixements viaris s'han de transformar en actituds viàries individuals i col·lectives. Són diversos els professors (escoles 1, 5, 8, 9 i 12) que fan aparèixer els conceptes de reflexió i conscienciació. En efecte, per a ells, a més de la informació, la utilitat de l'educació viària ve donada per la interiorització d'aquests coneixements i, per tant, pel fet que aquests es converteixin en determinades actituds personals, que un professor defineix de la manera següent:

“...hi ha una conscienciació del fet que són vianants... que en el moment que surten al carrer s'han de comportar d'una manera determinada i atenent unes normes determinades” (escola 9).

Sobta adonar-se que en cap cas hi ha un qüestionament crític de si aquest comportament com a vianant hauria de ser diferent. És a dir, el paper predominant de l'automòbil ningú el qüestiona. Cal, doncs, ensenyar als nens a ser vianants que tinguin una actitud de *sotmetiment* a la disciplina viària que imposa aquest mitjà de transport.

Un altre aspecte a considerar sobre l'adquisició d'actituds viàries és que alguns professors indiquen la diferència entre les actituds personals i les col·lectives. Segons aquesta opinió, es pot confiar en les actituds viàries individuals, però anar en grup significa perdre conscienciació viària:

“... és més fàcil ser conscients quan van sols que quan van en colla” (escola 9).

Respon això a una realitat o bé es tracta d'una visió excessivament negativa de la influència del grup? Seria convenient esbrinar si aquesta visió també és comuna entre el professorat de secundària.

10.2.1.3 L'observació dels resultats obtinguts

L'observació de l'actitud dels alumnes permet als professors adonar-se de si hi ha hagut aprenentatge-reflexió-conscienciació respecte dels coneixements viaris.

Solament hi ha dos professors (escoles 1 i 9) que han observat una actitud correcta dels alumnes quant a maneres d'anar pel carrer, després d'haver tractat a l'aula el tema de l'educació viària i d'haver participat en el Programa del RACC. Indiquen que quan surten fora de l'escola amb els seus alumnes, aquests saben comportar-se de manera adequada a l'hora de creuar i atribueixen a l'educació viària rebuda aquesta actitud. Això els permet molta més tranquil·litat a l'hora de fer activitats fora del recinte escolar:

"... ja no esperaven el professor que els parés" (escola 1).

Ensenyar educació viària té per a ells una utilitat fàcilment observable:

"... sí que es veu el resultat, sí" (escola 9).

"... jo l'altre dia m'hi vaig fixar que es van parar a tots els semàfors" (escola 1).

Però no és aquesta l'opinió majoritària, sinó que per a altres professors (escoles 6, 8, 10, 11 i 14) la utilitat de l'educació viària es veurà probablement en el futur:

"... que no servirà de res? mira és que no hi vull pensar (...) Que servirà de molt? tampoc m'ho crec, no em vull pas enganyar" (escola 10).

"...els que fem ensenyament no veurem els resultats de seguida, però alguna cosa queda" (escola 14).

Cal destacar el cas d'un professor que posa en dubte els resultats obtinguts després de fer educació viària. Veu aquests temes com una cosa ocasional i creu que se n'obtenen uns resultats més aviat precaris:

"M'imagino que aquell dia van sortir molt conscienciats, però que al dia següent ja se'ls obliden aquestes coses" (escola 12).

Ho argumenta a partir de la idea que:

"... el que té el costum de fer una cosa mal feta costa molt de corregir" (escola 12).

També considera que les actituds personals depenen obertament de la distància que es té respecte d'un fet o un *problema*, de si aquest ens afecta directament o no, de manera que quan les coses no ens afecten, es tendeix a tenir actituds més responsables:

"En altres temes que els cauen més lluny, els dura una mica més, però amb això de la bicicleta... em sembla que no, que no va servir massa, eh?" (escola 12).

Les opinions anteriors ens fan pensar en una doble tipologia de professors. D'una banda, hi ha els que creuen que els aprenentatges viaris que es fan a l'escola tenen una resposta immediata en un determinat comportament. L'altra tipologia seria la dels professors, potser menys optimistes, que veuen l'ensenyament com una aposta cap al futur, una inversió cap al terreny de la probabilitat.

En cap cas no hi ha, però, un plantejament de dubte sobre si s'ha d'ensenyar o no educació viària. Alguns ho indiquen clarament:

"... només per un ja val la pena" (escola 10).

"...no, que ho hem de fer, segur (...) perquè a nivell de societat es viu i hi és, no?" (escola 5).

Alguns dels professors que creuen que els resultats de l'educació viària es veuran en el futur donen un paper determinant a la influència familiar o a l'entorn:

"Tinc els meus dubtes (...) jo això que l'escola ha de ser una mica la salvació de la societat futura, em vénen unes ganes de riure (...) l'escola pot posar el seu granet de sorra... penso que hi ha moltes coses que influeixen en el nen o l'educació d'una persona... L'escola hi té una part, però hi ha la família, hi ha el poble, hi ha l'entorn" (escola 10).

També apareix la idea de la diferent actitud viària que de vegades tenen les famílies segons si van sols o quan van amb els fills, i s'atribueix el canvi d'actitud a la transmissió del que els nens expliquen sobre el que treballen a l'escola:

"... oi que heu parlat d'aquest tema, perquè realment porta uns dies... m'està matxacant... Penses bé, mira potser hem aconseguit alguna cosa, no?" (escola 5).

Aquests comentaris fan pensar que una part dels professors donen un gran valor a les actituds familiars. La conscienciació vindrà, segons ells, a partir del que els nens vegin en els seus familiars o en l'entorn. Segurament que aquestes idees estan força arrelades, sobretot quan es parla d'actituds. És difícil pensar que un professor ens digui que altres aprenentatges escolars com les matemàtiques depenen de la forma d'actuar de la família, mentre que en el cas de l'educació viària o, en general, de l'aprenentatge de valors, els professors tenen poca confiança en la seva influència.

10.2.1.4 La utilitat de l'educació viària és compartida pel col·lectiu de professors

Un aspecte que cal destacar és que la decisió de treballar l'educació viària no és aïllada sinó que es tracta d'un planteig de claustre. Aquesta podria ser una explicació del perquè aprendre educació viària té resultats positius:

"...és un objectiu a primar i a treballar i anar posant cada any una mica de granet de sorra per a tenir aquesta consciència de vianant" (escola 9).

Segons això, si l'escola es planteja la seva intervenció com "*un granet de sorra*" i aquesta decisió es pren col·lectivament, pot ser que el professor se senti més satisfet dels resultats. Si el col·lectiu de professors dóna prioritat a l'educació viària es pot suposar que hi ha un projecte comú i que tots els professors es troben compartint una mateixa responsabilitat, que saben perquè fan educació viària, li donen un sentit i saben apreciar més els resultats que se n'obtenen.

Quan la decisió de treballar l'educació viària és individual o imposada pel centre, pel director, es pot pensar que el professor presenta, potser inconscientment, uns certs dubtes sobre la seva eficàcia. No s'oposa a la decisió que d'altres o ell mateix han pres, però l'educació viària és un aspecte més sense la transcendència que pot donar-li la discussió i argumentació col·lectives.

10.2.2 EDUCACIÓ VIÀRIA I CIÈNCIES SOCIALS

Com ja se sap, l'educació viària és un dels anomenats eixos transversals del currículum.

Tal com s'ha indicat anteriorment, l'Administració educativa considera els eixos transversals com uns aspectes que tenen interès social que, si bé no sempre són explícits en els continguts curriculars, implícitament s'han de tenir en compte, i s'han d'incloure en els projectes curriculars de centre i treballar de forma interdisciplinària.

Les opinions incloses en aquest apartat tenien com a finalitat esbrinar en quina àrea de coneixement vinculen l'educació viària els professors entrevistats. A partir de les opinions recollides es poden matisar els aspectes següents:

- Vinculació de l'educació viària a l'àrea de Ciències Socials.
- Vinculació de l'educació viària a altres àrees de coneixement.
- Vinculació de l'educació viària al Projecte Educatiu i Projecte Curricular de Centre.

10.2.2.1 Vinculació de l'educació viària a l'àrea de Ciències Socials

La major part dels professors entrevistats veuen que l'educació viària té una important vinculació amb l'àrea de Ciències Socials (escoles 3, 5, 7, 11 i 15).

Les opinions obtingudes, que fan referència a aquest aspecte, poden classificar-se en tres grups diferents. D'una banda, un primer grup el constitueix el professor que no vincula l'educació viària a l'àrea de Ciències Socials, ja que aquesta temàtica no forma part del llibre de text. Hi ha un únic representant en aquest grup, el de l'escola 1. Es pot pensar que l'educació viària és per a ell una cosa ocasional que li ha vingut més o menys imposada, tot i que la considera positiva per als seus alumnes.

Un segon grup és format pels professors que veuen la importància de l'educació viària perquè apareix en el llibre de text o en materials curriculars que utilitza o ha fet servir:

"... nosaltres vam seguir la Vicens Vives, però sí que surt com una lliçó: educació viària... Hi surt com s'ha de circular per carretera, com s'ha de circular en bicicleta..." (escola 14).

"...vam estar treballant aquell llibret d'educació viària i els nens feien les fitxes, com circular en bicicleta, els senyals de trànsit (...) Hi havia tot un llibret d'això i el vam treballar molt, eh?, fa dos anys, ho recordo" (escola 15).

Un tercer grup de professors és el que relaciona l'educació viària amb el coneixement del medi social. Són molts els representants d'aquesta idea (escoles 3, 5, 7 i 11). Això no significa que ja tinguin l'educació viària incorporada al currículum d'aquesta disciplina, però sí que veuen que cal vincular-la-hi:

"...hi ha diferents temes de l'àrea de socials que voldríem i tenim intenció de recordar el que havíem fet (...) el que intentem és donar una visió una mica de tot i penso que sí que entrarà dins de l'àmbit de les socials" (escola 3).

"...ho havíem d'encaixar dins d'una assignatura i vam pensar que (les socials) era la més adient" (escola 5).

"...l'única cosa que pot ser seria les socials, lligar socials amb això" (escola 11).

"... dins de l'àrea de socials es treballa la seguretat viària (...) s'expliquen els transports, com hem de circular... com hem d'anar pel carrers els vianants, els hàbits més senzills, el pas de vianants, les posicions de 'urbano' o 'urbana'..." (escola 7).

Les opinions anteriors ens permeten afirmar que, a la pràctica, el professor es regeix pel llibre de text o per altres materials curriculars editats per institucions diverses. Si l'educació viària apareix en alguna publicació, pren un estatus diferent, adquireix una altra categoria, mentre que si no hi ha concreció en els materials editats, l'educació viària es manté, majoritàriament, sense un lligam clar.

Ara bé, sí que quan s'intenta precisar on es podria inserir hi ha unanimitat a vincular l'educació viària a les Ciències Socials. Els motius poden ser diversos: d'una banda, la tradició —a l'antic pla d'estudis d'EGB, l'educació viària era un apèndix de l'àrea de Ciències Socials— i d'altra banda, els professors veuen l'educació viària com l'adquisició d'actituds cíviques i l'àrea més propera que pot recollir tot això és la de Coneixent del Medi Social. Un professor ho concreta de la manera següent:

"...els transports tenen un apartat d'hàbits que seria l'educació viària" (escola 7).

Sorpren el nombre de centres que no tenen encara resolt de quina manera tracten l'educació viària i, probablement, la resta d'eixos transversals. Això ens fa pensar que l'educació viària ha quedat lluny de les propostes curriculars de cada centre i de cada professor i s'ha adaptat al pla d'estudis sorgit de la Reforma. En aquest sentit probablement caldrà destacar el paper pioner que la Guàrdia Urbana, el RACC i altres institucions amb programes d'educació viària han tingut quant al fet que des de l'escola s'incorporés el coneixement viari com a part integrant del currículum.

Finalment es pot destacar que per als professors l'educació viària té una materialització pràctica en les sortides escolars:

"...ens hem de moure per la ciutat és una de les coses que aprofites, precisament, per insistir-hi, no?" (escola 5).

"...es treballa també, a més a més, a la que sortim, a la que posem els peus a fora és una constant, no?" (escola 7).

Segurament aquesta visió és la que fa pensar als professors que de manera implícita sempre treballen l'educació viària.

10.2.2.2 Vinculació de l'educació viària a altres àrees de coneixement

Solament un professor (escola 4) vincula l'educació viària a una àrea de coneixement diferent de les Ciències Socials. Es tracta de vincular l'educació viària a l'àrea d'Educació Física. Això és una decisió totalment personal i, a més, no compartida pels altres companys. En aquest cas, estableix els eixos transversals com a eixos organitzadors de l'educació física i, per tant, té una proposta organitzada per a l'educació viària:

"... vam fer un circuit on els alumnes havien de fer una cosa segons hi havia el senyal (...) és una mica relacionar els senyals amb la meva àrea, no?" (escola 4).

Com ja s'ha indicat, aquesta decisió és totalment personal i, a més, no gens ben vista pels altres professors que, tal com va explicar la persona entrevistada, consideren que l'educació física ha de fer moure els alumnes. No comprenen, doncs, que puguin estar a classe fent fitxes o observant vídeos, malgrat el convenciment que en té el professor.

A un altre nivell, el professor de l'escola 14 veu clara la vinculació de l'educació viària a diverses àrees curriculars. Això ve donat perquè observa que els altres professors del seu centre veuen que l'educació viària és aliena a la seva feina, un aspecte que:

"... ha quedat més en segon terme (...) no se'ls ha donat la importància que calia, eh?" (escola 14).

Segons ell, persona convençuda que a l'escola s'ha d'ensenyar educació viària, cal donar pistes als professors que demostren una certa reticència:

"No és problemàtic, encara que accepto que hi ha persones que pensen que sí, perquè jo tinc companys que diuen: a més a més això?, va! amb tot el programa que tens de matemàtiques. Però, home, saps que quan s'expliquen els triangles (...) fes menció d'això (es refereix als senyals de trànsit). Que l'altre l'associa als problemes, doncs mira, calcula bé la distància (...) la distància del carrer (...) o al temps, el temps que triga un semàfor a canviar-se" (escola 14).

En ambdós casos es veu que vincular l'educació viària a les àrees curriculars és una decisió individual i voluntària. Això ens demostra, tal com ja s'ha comentat en l'apartat anterior, que mentre no hi hagi un tractament específic de l'educació viària en llibres de text, materials curriculars o no s'hagi plantejat des del centre mateix, l'educació viària no deixa de ser una intervenció puntual i ocasional.

10.2.2.3 Vinculació de l'educació viària al Projecte Educatiu i Projecte Curricular de Centre

Segurament que l'esperit que des de l'Administració educativa feia aparèixer els eixos transversals implicava que aquests fossin presents en el Projecte Educatiu i Projecte Curricular, cosa que assegurava que tots els professors del centre prèviament se'ls haguessin plantejat, els haguessin debatut i haguessin argumentat de quina manera podien tractar-los.

En el cas de l'educació viària, incorporar-la al Projecte Educatiu i Projecte Curricular vol dir assegurar que l'educació viària es tracta a tots els cursos i que els professors s'han posat prèviament d'acord sobre l'enfocament que s'hi dona en cada un dels nivells.

Si bé el Projecte Educatiu i el Projecte Curricular són uns documents que tots els centres d'educació primària tenen, no són ben coneguts per una part dels professors entrevistats, cosa que si bé no indiquen de manera explícita, es pot deduir pels dubtes que tenen a l'hora de respondre. En alguns casos, per exemple el professor de l'escola 4, ho confessen obertament. D'altres, com ja s'ha indicat, en dubten, i la resposta va sempre acompanyada de "*em sembla que...*", "*jo diria que...*", etc.

La inclusió o no al Projecte Educatiu i Projecte Curricular de l'educació viària és important, ja que si hi apareix vol dir que tothom n'ensenya i hi ha un planteig al llarg de tota l'escolaritat dels alumnes:

"...seria interessant que hi fos perquè d'aquesta forma les activitats que es fessin no serien puntuals, sinó que serien activitats que sortirien del Projecte Educatiu que passarien per l'equip directiu, anirien al claustre, estarien programades dins el curs, temporalment i, evidentment, seria una forma bastant diferent d'atendre aquest eix transversal" (escola 4).

Hi ha tres centres (escoles 7, 9 i 15) que afirmen que l'educació viària és un projecte d'escola. Totes dues han dut a terme un treball important des de fa anys sobre educació viària i n'argumenten els motius:

"Per la necessitat que es veu d'educar els alumnes, d'educar els nens petits, primer és que ho necessites com a mestre si vols anar a qualsevol lloc, eh?" (escola 7).

"Des de fa uns, ben bé, quatre anys està incorporat en el Projecte Educatiu (...) No, és que és, a veure, la necessitat que tenen els nanos. Aquesta necessitat s'ha d'educar dins el nivell escolar, no?" (escola 9).

"Sí, sí, és en el Projecte educatiu (...) Jo em penso que és que devem considerar que és una cosa bàsica" (escola 15).

Com es pot veure, els arguments que els professors fan servir són poc consistents: *"una cosa bàsica"*, *"ho necessiten"*. De tots ells solament en un cas (escola 9) s'indica, tal com s'ha comentat anteriorment, que s'observen canvis en l'actitud viària dels alumnes després d'haver tractat l'educació viària a l'aula.

Hi ha més unanimitat quan es pregunta als professors entrevistats si l'educació viària és present en la programació d'aula, cicle o etapa. A les escoles 4, 5, 6 i 8 es reconeix que hi ha una programació d'educació viària, tot i que algunes d'aquestes escoles indiquen que no hi ha educació viària en el projecte curricular de l'àrea. Aquí podem trobar una certa contradicció, probablement generada per la manera com els professors veuen els projectes curriculars, els quals han passat a ser un document burocràtic per a ensenyar a les autoritats que el requereixin (inspecció, direcció...), mentre que la programació és per als professors la proposta concreta de treball sobre un tema que es treballa a l'aula, al cicle o a l'etapa; és allò que per a ells resulta útil. Aquest aspecte, la burocratització dels projectes curriculars, hauria de fer reflexionar les autoritats educatives.

Cal esmentar el tractament de l'educació viària que es realitza a l'escola 6. A l'entrevista s'explica que l'educació viària és un dels temes incorporats a la dinàmica de grups; s'indica que és una *classe* d'una hora cada tres setmanes que es dedica a treballar temes que no formen part *pròpiament* de les diferents disciplines. Es pot deduir que és una estona de formació sobre temes diversos: "...*relació de companys o tècniques d'estudi (...) educació viària*". Aquests temes tenen continuïtat al llarg de l'etapa o de les etapes educatives (infantil i primària) i els temes se seleccionen prèviament i se'n fa el seguiment a la reunió de coordinadors. Es pot veure, doncs, una altra de les maneres com un centre tracta l'educació viària.

10.2.3 FORMACIÓ PER A TRACTAR L'EDUCACIÓ VIÀRIA

Ensenyar educació viària implica que el professor durant els seus anys de formació inicial hagi adquirit la competència necessària que li permeti plantejar-se què és important que els alumnes aprenguin respecte de l'educació viària, amb quins mitjans, quina finalitat tenen aquests aprenentatges, etc.

Els professors que treballen en l'educació primària són diplomats universitaris que han fet els seus estudis a les escoles de formació del professorat o escoles de mestres. Actualment aquests estudis estan integrats en el primer cicle de les facultats de Ciències de l'educació.

En les entrevistes realitzades es pretenia conèixer quina era la percepció dels professors respecte de la seva formació per ensenyar educació viària. De les respostes facilitades pels professors entrevistats, podem analitzar-ne els aspectes següents:

- La formació específica rebuda durant els estudis.
- La formació necessària per a ensenyar educació viària.
- La necessitat de més formació.

10.2.3.1 La formació específica rebuda durant els estudis

Ensenyar educació viària requereix disposar d'uns coneixements sobre aquest tema i, a la vegada, haver reflexionat sobre què cal ensenyar i què és imprescindible que els alumnes aprenguin.

Els professors entrevistats reconeixen, majoritàriament, que no van rebre formació sobre educació viària en els seus estudis universitaris:

“Jo, bé, per la meua experiència personal, jo vaig estudiar a l'Autònoma i molt bé, però penso que no se'ns dona” (escola 6).

Crec que aquesta és la síntesi més clara i evident del que són actualment els plans d'estudi de les facultats de Ciències de l'Educació i les noves propostes curriculars que ha plantejat la Reforma. No hi ha una formació explícita en els plans d'estudi sobre educació viària.

L'educació viària no figura, com s'ha vist, en la formació inicial dels futurs professors. També alguns la troben a faltar en la formació continuada:

“No he vist que sortís com a part de cap curset” (escola 3).

“...no se'n fan de curssets que vagin destinats a un eix d'aquests” (escola 10).

Hi ha, doncs, un dèficit tant en formació inicial com en formació permanent o continuada.

10.2.3.2 La formació necessària per a ensenyar educació viària

Alguns professors consideren que la formació en educació viària els va venir gràcies als aprenentatges realitzats en treure's el carnet de conduir:

“Home, penso que sí, vaja, no sé... qui més qui menys té carnet de conduir i (...) el mínim, em sembla que el mínim ho sé” (escola 13).

Aquesta opinió enceta un tema interessant, en el sentit de qui ha de formar en educació viària, l'autoescola?, les facultats de Ciències de l'Educació? De ben segur que l'autoescola proporciona una formació tècnica que s'ha de tenir en compte, però no cobreix de cap manera els aspectes sobre com ensenyar educació viària dins l'escolaritat obligatòria. Aquest dèficit l'exposa un professor:

"...necessitaria orientacions didàctiques, com enfocamentar aquest tema i materials, eh?, que no ho haguem d'elaborar tot nosaltres perquè és una feïnada immensa" (escola 6).

Cal esmentar el cas d'un professor que fa una reflexió més profunda quant a les necessitats de formació que cal cobrir per a poder impartir l'educació viària. Ho manifesta de la manera següent:

"El mestre que està ben format és capaç d'agafar el toro per les banyes i donar la volta a una situació, ser capaç de presentar una situació als nanos. Vull dir, en els continguts en els quals ens movem en aquestes edats no són ni tan elaborats ni tan complicats com perquè no sigui capaç un mestre de plantejar una situació que sigui assumible pels nanos, no?" (escola 9).

Segons ell, tenint en compte que l'educació viària es fa cada dia:

"...tots tenim una formació, eh?, bona o dolenta, com a conductors, com a vianants, com el que sigui" (escola 9).

Un altre professor ho expressa així:

"...vas cada dia pel carrer, condueixes cada dia (...) i la teva experiència pot aportar-te coses i pots intentar muntar alguna cosa" (escola 10).

Per tant, és la pròpia experiència i el sentit comú el que permet al professor ensenyar educació viària.

Alguns professors creuen que la formació pot adquirir-se a partir del diàleg i el debat en el mateix centre:

"...aquí estem tots molt conscienciats una mica amb què (...) si has d'ensenyar, t'has de documentar molt (...) aleshores es fan uns dossiers de treball entre mestres, se'n parla moltíssim oi un cop nosaltres tenim allò clar i veiem les pautes i els punts clau (...) és quan ens hi posem, però clar, tot això requereix una feina molt considerable" (escola 6).

"...tot el que hem après, almenys aquí, els del cicle superior, ho hem après a mesura de discutir entre nosaltres, de llegir coses i de trobar coses (...) quan fa cert temps que fas de mestre, tens recursos i els busques d'allà on sigui i t'espaviles" (escola 10).

10.2.3.3 La necessitat de més formació

S'ha destacat anteriorment que les opinions dels professors fan palesa la manca de formació inicial i que la que tenen l'han adquirida a partir de les pròpies vivències o de la pròpia pràctica com a conductors i vianants.

Novament, quan es planteja si seria convenient formar-se per a poder respondre a les necessitats que planteja l'educació viària, no es veu que això sigui una prioritat dels professors. Alguns, ja s'ha dit, consideren suficient disposar de sentit comú o de les pròpies vivències.

Cal destacar les opinions següents:

"...jo no crec que es necessiti una formació específica per a això, el que sí que es necessita que aquesta consciència arribi a la gent que es forma a les facultats de mestres (...) sí que potser ajuda el coneixement de la dinàmica de grups (...) jocs de rol o jocs de simulació o activitats que ajudin a la reflexió, són molt, molt, molt arribables als nanos" (escola 9).

En definitiva, segons aquesta opinió el que cal és que el professor no es plantegi tant què fa, sinó perquè ho fa:

"...jo crec que no és qüestió d'uns continguts, sinó (...) de tenir molt clar el valor que això ha de tenir dins el currículum" (escola 9).

La reflexió anterior és gairebé única. La major part dels professors solament troben a faltar recursos:

"...necessitaria més idees, més maneres d'enfocamentar les coses i planificació" (escola 13).

"...haurien de donar, si més no, uns suports, s'haurien de donar uns cursos, un material, un suport per a poder treballar" (escola 15).

Aquesta situació probablement justifica perquè programes externs són tan ben rebuts a l'escola. Si la necessitat és d'idees, materials, etc., una institució que ho proporcioni als professors cobreix les necessitats que aquests sembla que tenen. Ara bé, també cal indicar que una vegada es recorre a institucions externes, els professors consideren que amb això ja han cobert les demandes que se'ls feien. Segurament l'opinió del professor que anteposa la reflexió, qüestionar-se per què cal ensenyar educació viària i trobar arguments en aquest sentit porten a un planteig que depassa l'actuació puntual d'un programa extern i fa que el centre es proposi altres finalitats en el sentit que el més important no és ensenyar els colors del semàfor sinó formar persones *conscienciades* que *reflexionin* i considerar-ho la missió de l'escola.

10.2.4 MATERIALS D'EDUCACIÓ VIÀRIA QUE TENEN AL CENTRE

Una important preocupació dels professors és disposar de materials diversos per a poder preparar les seves intervencions a l'aula o les activitats dels alumnes.

En aquests moments, hi ha diferents institucions que han editat materials d'educació viària. Podem esmentar la mateixa Administració catalana a través de l'Institut Català de Seguretat Viària (avui Servei Català de Trànsit) o del Departament d'Ensenyament, les administracions locals a través de la Guàrdia Urbana o la *Direcció General de Trànsit* que depèn del *Ministerio del Interior*. També hi ha institucions privades com les companyies d'assegurances, indústries de l'automòbil, etc. que disposen de materials sobre educació viària.

La disponibilitat de materials, si bé és una ajuda per als professors, implica una forma de treball per a ells una mica diferent de la que fins ara era habitual. En efecte, la gran tradició entre els professors era seguir el llibre de text; per tant, la diversificació de materials suposa haver de seleccionar-lo d'acord amb uns criteris, adaptar-lo als alumnes, valorar-lo, etc., aspectes força creatius, però que suposen una pràctica diferent de la que hi havia fins ara.

En les opinions recollides en les entrevistes, es tractava de saber què pensaven els professors sobre els materials i com valoraven les possibilitats que aquests ofereixen com a alternativa al tradicional llibre de text.

Les opinions dels professors es poden analitzar des dels punts de vista següents:

- Els materials d'educació viària de què disposen.
- Els materials d'educació viària lliurats pel Departament d'Ensenyament.

10.2.4.1 Els materials d'educació viària de què disposen

Una part dels professors consultats tenen un bon coneixement dels materials d'educació viària que hi ha en aquest moment disponibles. Tanmateix, quatre centres manifesten sentir-se mancats de materials per a treballar l'educació viària:

"... si hem de tractar temes així, material, perquè sinó, on l'hem de demanar?, qui?, d'on l'hem de treure?" (escola 11).

"... jo no sé si hi ha material disponible per a treballar aquests temes, però a mi no m'ha arribat" (escola 12).

Per a aquests centres segurament la manca de material pot condicionar-los a l'hora de fer activitats d'educació viària amb els alumnes.

Les altres opinions dels professors no constaten aquesta mancança i manifesten conèixer força materials:

"...quant a educació viària (...) sembla ser que és un dels eixos transversals que s'ha posat de moda, per dir-ho d'alguna manera, i ens ha arribat molt material (...) jo penso que sí, que potser és un dels eixos que més treballat està, en aquest no hi ha molta dificultat" (escola 3).

"...jo recordo que hi ha llibres d'educació viària, bé, sinó llibres, dossiers petits que ho proposen les mateixes editorials" (escola 6).

En altres casos els professors concreten el material o l'entitat que els ha subministrat:

"...ens ha arribat aquest any tot un conjunt de fitxes de la Direcció General de Trànsit que són molt maques, pensem que estan molt ben pensades, fan reflexionar molt i són molt senzilletes, vull dir, molt agradables de fer" (escola 3).

"...penso que a nivell d'educació viària, el que es té són programes d'informàtica o alguns llibres per a l'aula d'educació especial" (escola 1).

Uns altres professors, si bé no sembla que disposin de materials d'educació viària en el centre on treballen, saben on buscar informació i recursos; per exemple, en revistes pedagògiques o especialitzades:

"...aquest és de Guix, teníem per aquí un llibre en el qual hi havia activitats d'educació viària per al cicle inicial (...) Hi ha coses d'educació viària, sobretot en revistes d'educació" (escola 4).

"...el que vam fer l'any passat era una mica mirar entre els Quaderns de Guix, que havia sortit alguna cosa, a Perspectiva Escolar..." (escola 10).

"...m'arriba la revista Tráfico a casa (...) i al mig hi ha una cosa que es diu 'Tráfico Chico' i mira, algunes vegades me la fullejo i penso, doncs mira això (...) doncs ho podria aprofitar" (escola 13).

"...rebo a casa aquesta revista que es diu Tráfico (...) també feien un suplement que es deia 'Tráfico Chico'. Llavors amb aquest suplement (...) veus que a tot arreu s'està motivant aquest aspecte i de vegades d'allà sí que he tret algun joc o alguna cosa i llavors hem fet fotocòpies i mira: feu-me això o feu allò" (escola 14).

Hi ha dos professors que fan esment del Centre de Recursos Pedagògics (CRP) com a lloc on acudir per rebre orientació sobre materials o el tractament de l'educació viària a l'aula:

"...al Centre de Recursos em podria anar a assessorar una mica i hi deu haver filmacions" (escola 12).

"...suposo que al Centre de Recursos" (escola 1).

Cal destacar la implantació d'aquests organismes, els centres de recursos pedagògics, en el territori i el coneixement que en tenen els professors que són d'escoles de poblacions petites, mentre que no apareix en cap entrevista dels professors de ciutats grans. Probablement aquests centres arrelen més en indrets petits on és més fàcil conèixer l'abast de la seva implantació, així com recorre-hi quan es necessita material, problema que tenen sovint els centres petits, mentre que els grans ja disposen de més recursos o bé de mitjans diversos per a obtenir-los.

D'acord amb les opinions anteriors, es pot deduir que per a tractar l'educació viària a l'escola no hi ha problemes quant a disposar de materials idonis. La major part de professors coneixen l'existència d'aquests materials o saben com informar-se d'on obtenir-los. Per tant, fer o no educació viària no és un problema de materials.

Ara bé, disposar de materials significa assegurar que hi haurà educació viària a les escoles? Evidentment, les opinions dels professors no permeten l'optimisme en aquest sentit, atès que el material s'ha de seleccionar, tractar, adaptar i això no és una pràctica habitual per a la major part de professors. Disposar de materials diversos permetria una total llibertat per a ordenar-los com cadascú volgués i, per tant, fomentaria la creativitat dels professors. Alguna de les opinions considera això com un inconvenient:

"...representa que tot t'ho has de muntar tu i suposa un esforç molt gran (...) fitxes d'aquí i fitxes d'allà..." (escola 7).

"...t'has de moure (...) i també has de perdre temps" (escola 1).

De ben segur aquests professors desitjarien un llibre de text que inclogui l'educació viària per a poder anar seguint les propostes que s'hi fan, actitud que és molt estesa dins la professió.

També es poden atribuir aquestes opinions no gaire favorables a l'ús de materials diversos a la gran quantitat que tot sovint en reben les escoles. En efecte, qualsevol programa, institució, etc. considera que ha de fer material per a enviar a l'escola. Això que pot ser una proposta interessant es desvirtua en el moment que el centre sense haver-ho demanat va rebent material divers que tot sovint resta en algun armari del despatx del director o en algun prestatge de la biblioteca, sense que ningú en faci ús. Aquest aspecte també hauria de ser motiu de reflexió, ja que sovint implica unes despeses quantioses sense que se'n valori el resultat o la utilitat que ha tingut per als professors.

10.2.4.2 Els materials d'educació viària lliurats pel Departament d'Ensenyament

La transferència de competències sobre educació que es va fer als anys vuitanta a la Generalitat de Catalunya implica que aquesta hagi de plantejar-se què cal ensenyar d'educació viària.

Fins avui hi ha hagut dos organismes que han realitzat propostes referents a l'educació viària. D'una banda, el Departament d'Ensenyament ha considerat l'educació viària com un eix transversal per a les etapes de l'escolaritat obligatòria; per tant, ha elaborat una proposta curricular sobre els continguts que calia ensenyar. D'altra banda, l'Institut Català de Seguretat Viària, avui Servei Català de Trànsit, ha elaborat materials, a vegades en col·laboració amb el mateix Departament d'Ensenyament, per tal de facilitar la tasca dels professors. Aquests materials inicialment han d'arribar a tots els centres de Catalunya i servir com a recurs per als professors.

De les entrevistes efectuades solament en un cas es fa esment de la tramesa de material per part del Departament d'Ensenyament, al qual atribueixen tot el que reben d'educació viària:

"... molt del material que ens ha arribat, ha vingut del Departament, perquè no recordo que els senyals i tot aquest material el compréssim nosaltres (...) i jo diria que aquest de la Direcció General de Trànsito, ve també del Departament" (escola 3).

D'acord amb això, l'escola diu sentir-se ben atesa amb força material de suport per a poder treballar l'educació viària.

En les altres opinions dels professors, aquests expressen que el Departament no els ha tramès material, que han hagut de comprar-se'l ells mateixos o bé hi ha l'opinió d'un centre que indica no saber-ho:

"... és que ens arriben tantes coses i tanta història, que és que no ho sé" (escola 11).

De la darrera opinió és interessant constatar la percepció que té el professor entrevistat sobre *"tantes coses"* que arriben a l'escola. En efecte, darrerament institucions públiques, privades, cases comercials, programes educatius... trameten als centres materials diversos per a treballar a l'aula. En poques ocasions se n'han avaluat els resultats, per tant la rendibilitat d'aquests materials és una incògnita. Com a apreciació particular, es podria ressaltar que poques vegades aquests materials tenen una aplicació concreta a l'aula, ja que treballar amb ells voldria dir, en molts casos, que el professor seleccioni el més adequat i l'adapti als seus alumnes i això té poca tradició dins la pràctica escolar. Predomina encara massa l'ús del llibre de text com a recurs de vegades únic que el professor utilitza a l'aula.

D'altra banda, cal tenir en compte la consciència que el professorat té de la manca d'ajuda per part del Departament d'Ensenyament. Opinions com ara:

"... el Departament és una mica desastre" (escola 10).

"... per part del Departament no hem tingut cap ajuda (...) ens hem hagut d'espavilar pel nostre compte" (escola 2).

"... material d'aquest tipus costa molt que te'n doni el Departament, moltíssim" (escola 10).

fan palès que per als professors el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya és només un ens administratiu, però que no els soluciona les situacions d'aula.

10.2.5 TRACTAMENT FAMILIAR DE L'EDUCACIÓ VIÀRIA

Quan es planteja qui ha d'ensenyar educació viària, sovint hi ha opinions diversificades. És la família qui ha d'ensenyar als infants a circular? És l'escola? La família només ha d'ensenyar a ser un correcte vianant? El paper de l'escola ha d'estar subordinat al de la família? Família i escola veuen l'educació viària des d'un mateix angle o des de punts de vista contradictoris? Com es pot observar, són moltes les qüestions que es podrien anar plantejant en aquest apartat.

En tractar aquest aspecte amb els professors, es pretenia conèixer si l'educació viària havia tingut un planteig comú entre la família i l'escola, o bé si hi havia propostes divergents.

Els aspectes que es poden comentar a partir de les opinions dels professors són els següents:

- El treball conjunt família-escola per a tractar l'educació viària.
- Les actituds viàries familiars.
- La conscienciació de les famílies a partir del treball d'educació viària dut a terme a l'escola.

10.2.5.1 El treball conjunt família-escola per a tractar l'educació viària

Cap dels professors entrevistats indica que treballin l'educació viària conjuntament amb les famílies. L'opció de treballar l'educació viària la pren, doncs, el centre o un professor determinat, però en cap cas no hi ha una presa de posició comuna amb les famílies. Probablement això no és cap sorpresa, en tot cas el dubte que podria plantejar és: un aspecte tan complex com l'educació viària, en la qual el paper de la família és tan important, és lògic que l'escola se'l plantegi unilateralment?

És evident que els primers formadors d'educació viària que tots els nens tenen són els propis familiars, ja que des dels primers dies de la vida d'un infant és la família la que el porta pel carrer. D'altra banda, tradicionalment l'escola tenia com a missió rebre els nens i les nenes que les famílies els confiaven i tenir-los dins el recinte escolar per a aprendre allò que la família no els podia ensenyar.

És en els darrers anys quan l'educació viària s'ha plantejat en l'àmbit escolar per diversos motius. D'una banda, perquè l'accidentalitat preocupa i ha esdevingut un problema social, per això se suposa que ensenyant educació viària als infants es resoldrà aquest problema en el futur. D'altra banda, és cada vegada més freqüent que l'escola surti del recinte del centre i de l'aula i busqui noves experiències fora. En els darrers anys s'ha estès enormement a molts centres la pràctica habitual de fer sortides, colònies, treballs de camp... Tot això requereix unes actituds viàries determinades que els professors han d'ensenyar als alumnes.

També s'ha d'esmentar que si la mobilitat és un fet urbà propi dels nostres temps, cal que aquest aspecte es tracti a l'escola. Per tant, actualitzar els coneixements socials implica forçosament que els professors tractin la mobilitat i eduquin els alumnes perquè puguin fer front a situacions viàries molt diverses.

L'escola ha afrontat a aquestes noves situacions des d'una òptica pròpia. Probablement l'educació viària és un aspecte que es podria reflexionar amb les famílies. Hi ha, però, alguns centres que si bé manifesten no haver parlat mai d'educació viària amb les famílies, sí que indiquen que els comuniquen els temes que treballen. Aquesta pràctica és força estesa i es materialitza a partir de les programacions que es lliuren a les famílies a l'inici de curs, als comentaris que es fan a les reunions de pares o bé a partir de la llista d'activitats i sortides que es faran al llarg del curs:

"... ho comentem a les reunions de pares, perquè també ells en puguin parlar, no? (...) Per norma general els pares expliquen una miqueta el que aniran a fer (...) En aquest aspecte tenim recolzament" (escola 6).

Possiblement aquest ja és un primer moment de diàleg. Caldria, però, augmentar-lo, tot pensant que si es troben punts en comú hi haurà una més bona incidència educativa, tant a l'escola com a casa.